

1983/84:94**Torsdagen den 8 mars**

Kl. 12.00

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

1 § Svar på frågorna 1983/84:354 och 357 om kvarskatteavgifterna

Anf. 1 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag avser vidta förändringar i lagstiftningen så att s. k. straffränta inte utgår om orsaken till denna är felaktigheter begångna av skattemyndigheten. Margit Gennser har frågat mig om jag avser vidta åtgärder så att enskilda inte kommer att drabbas av kvarskatteavgifter på grund av en obegriplig skattelagstiftning. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Kvarskatteavgiftens syfte är att förmå de skattskyldiga att genom bl. a. fyllnadsinbetalningar bidra till en god överensstämmelse mellan den slutliga och den preliminära skatten. Avgiften är också avvägd med tanke på den ränteförlust som statsverket gör om den slutliga skatten i stället betalas som kvarstående skatt under mars och maj året efter debiteringsåret.

Kvarskatteavgift skall utgå också när den kvarstående skatten beror på ett förhållande som den skattskyldige inte har kunnat råda över. Det kan t. ex. vara så som Sten Andersson i Malmö nämner att den lokala skattemyndigheten gjort en felräkning i ett jämningsbeslut. I sådana fall kan avgiften sättas ned och beräknas efter endast 5 %. Kvarskatteavgiften motsvarar då en ränta för den kredit som den skattskyldige fått, en ränta som vid jämförelse med ränteläget på den allmänna kreditmarknaden framstår närmast som låg.

Med anledning av Margit Gennsers fråga vill jag tillägga att det givetvis inte är något nytt problem att de skattskyldiga i vissa fall kan ha svårigheter att själva räkna ut skatten. Stor möda läggs därför ner på att i upplysningsbroschyrer som tillhandahålls vid deklarationstidpunkten på ett enkelt och överskådligt sätt beskriva hur skatteuträkningen går till. Sedan länge gäller vidare att de lokala skattemyndigheterna står till tjänst med en förhandsberäkning av skatten mot en mindre avgift, f. n. 60 kr. I sådant fall får den skattskyldige ett bevis om den uträknade skattens storlek. Myndigheterna

hjälpes så långt möjligt också till med att kostnadsfritt göra ungefärliga beräkningar av skatten.

Med hänvisning till vad jag nu sagt är jag inte beredd att föreslå någon ändring av reglerna om kvarskatteavgift.

Anf. 2 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Anledningen till min fråga är en artikel i Sydsvenska Dagbladet. Följande kan alltså inträffa. En person uppsöker skattemyndigheten och lämnar in uppgifter avseende sin inkomst och sina räntor i avsikt att erhålla skattejämnning. I december året därpå får han besked att han skall betala kvarskatt. Denna kvarskatt beror helt på att skattemyndigheten har gjort en felaktig beräkning. I de fall där skattemyndigheten har gjort en felaktig beräkning kan man alltså medge att kvars-katteräntan sänks från 10 % till 5 %.

I samband med det fall som beskrivs i artikeln i Sydsvenska Dagbladet uttalar en anställd vid skattemyndigheten i Malmö följande. Den här paragrafen är mycket svår att försvara, och den är sannerligen inte den trevligaste paragrafen. Han menar att den borde tas bort, men så länge den finns kvar är man givetvis skyldig att följa den.

Min förhoppning, herr talman, när jag ställde frågan till finansministern var att han skulle vara villig att medverka till att den här bestämmelsen togs bort.

Finansministern säger i sitt svar att de här pengarna trots allt är en summa som man har konsumerat, och man får alltså betala en ränta på pengarna. Jag tror i alla fall att detta är ett handlingsätt som är oförståeligt för den stora majoriteten av svenska folket. Om en person lämnar in helt korrekta uppgifter till skattemyndigheten och hans ekonomiska förhållanden inte ändras under beskattningsåret, då bör han kunna lita på de uppgifter han får från skattemyndigheten. Det kan ju vara så att han har räknat med pengarna i sin budget, och därför kan det uppstå stora problem för den enskilde.

Jag skulle vilja avsluta med att säga att finansministern väl är den ende minister som har ett förtroendekapital utanför regeringen. Jag tror att han hade stärkt detta förtroendekapital om han hade varit villig att medverka till den enkla ändringen att om den skattskyldige har lämnat korrekta uppgifter så kan staten bjuda på straffrätan.

Anf. 3 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Tack för svaret! Jag hade dess värre inte väntat mig ett annat svar.

Vi har nu i Sverige fått sådana skatteregler att inte ens specialisterna på skatter vågar räkna ut skatten för de skattskyldiga. Tidningen Expressen lät två taxeringsnämnder oberoende av varandra räkna ut skatten gällande samma deklaration. Differensen blev 19 000 kr. Det hade kostat ca 1 820 kr. i kvarskatteavgift.

I riksskatteverkets broschyr Löntagare upptas 16 sidor, eller ca 27 % av innehållet, av hur man räknar ut skatten. Jag har mött många skattebetalare

som konstaterar att de med hjälp av anvisningarna har kommit fram till olika resultat. Vilket som är rätt har de ingen aning om. Jag fick i dag en upplysning av en före detta riksbankschef att det finns fel i broschyren.

Jag har frågat diverse riksdagsledamöter om de kunde förklara vissa detaljer i anvisningarna. De flesta har inte kunnat det, utom någon moderat ledamot.

En ledamot i skatteutskottet menade att det inte är så noga om skattebetalarna kan räkna ut skatten – det gör ju myndigheterna. Delar finansministern denna inställning? I så fall har vi, tycker jag, lämnat grundläggande principer för ett rättssamhälle.

Jag såg av svaret att man för 60 kr. kan få skatten uträknad. Men jag har lärt mig av min far att man alltid skall läsa det finstilla på försäkringsbrevet och att man alltid skall kunna kontrollera sina räkningar. Även skattemyndigheterna måste kontrolleras.

Alltså: Specialister, riksdagsledamöter och välutbildade skattebetalare – jag har faktiskt själv skrivit en bok om skatter en gång – klarar i dag inte av att räkna ut sin inkomstskatt på ett korrekt sätt. Om man betalar för litet skatt utgår alternativt 10 % i kvarskatteavgift, som inte är avdragsgill och som dessutom är utformad som ett straff.

Så får det naturligtvis inte vara. Riksdagen river ner rättssamhället. Nu påtar sig alltså riksdagen en roll som den inte har fått av folket. Jag väddar faktiskt till finansministern att än en gång överväga sitt svar, så att vi verkligen får regler som folk kan följa.

Till vilsna skattebetalare vill jag säga: Låt skattemyndigheterna förklara reglerna! Gå till skattemyndigheterna och låt dem räkna ut skatten! Det får ta den tid det kräver.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Svar på fråga 1983/84:363 om beskattningen av amerikanska gästforskare

Anf. 4 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jörgen Ullenhag har mot bakgrund av de pågående förhandlingarna om ett nytt dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och USA frågat mig om regeringen avser att fullfölja planerna på en drastisk skatteskärpning för amerikanska gästforskare i Sverige och vilka motiven är för en sådan eventuell förändring.

Utgångspunkten för frågan är bestämmelsen i gällande dubbelbeskattningsavtal att en amerikansk gästforskare som inbjuds för att forska vid ett svenskt universitet är skattefri i Sverige för sin lön om hans vistelse här inte överstiger två år.

I den forskningsproposition som regeringen för en vecka sedan förelade riksdagen har betydelsen av ett vitalt forskarutbyte betonats. Det är angeläget att kvalificerade utländska forskare kommer till Sverige. Detta

---

*Om beskattningen
av amerikanska
gästforskare*

gäller såväl universitet och andra forskningsinstitutioner som industrin. I den mån svenska skatteregler utgör hinder för detta, bör lämpliga åtgärder vidtas för att undanröja dessa. Jag har nyligen erhållit bemyndigande att tillkalla en särskild utredare för att snabbtreda hur man inom ramen för vårt interna skattesystem skall kunna åstadkomma en stimulans för utländska forskare att komma till Sverige.

Förhandlingar om ett nytt dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och USA har pågått i nära två år, men är ännu långt ifrån avslutade. Ett nytt avtal kan knappast komma att gälla före år 1986. Vid förhandlingarna har naturligtvis den nyssnämnda skattefrihetsregeln diskuterats, men något slutgiltigt resultat föreligger ännu inte. Jag förutsätter att vi, om regeln slopas, kommer att finna andra, bättre möjligheter att främja kvalificerade amerikanska forskares vistelse i Sverige. Det är en internationell trend att eventuellt förekommande skattefrihetsregler i äldre avtal slopas. Skattefrihetsregeln för gästforskare finns exempelvis inte i det nya multilaterala avtalet mellan de nordiska länderna och inte heller i avtalen med Västtyskland och Schweiz. Det är också värt att nämna att OECD:s modellavtal, som tjänar som utgångspunkt vid de flesta förhandlingar om dubbelbeskattningsavtal, inte i avtalstexten har en sådan skattefrihetsregel.

En anledning till att många industriländer vill slopa regeln är att behovet av utländska forskare är lika stort inom industrin och vid forskningsinstitutioner som inte är knutna till universiteten. En annan viktig anledning till slopande av regeln är att den ofta, i kombination med regler i intern skattelagstiftning, leder till total skattefrihet i båda staterna. Detta är exempelvis fallet i dag med en svensk gästforskare i USA som vistas i USA mer än ett år men mindre än två år. Denne blir skattefri i Sverige enligt den s.k. ettårsregeln i kommunalskattelagen och i USA på grund av skattefrihetsregeln i dubbelbeskattningsavtalet.

Anf. 5 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min fråga.

I Dagens Nyheter den 15 februari slog tre svenska forskare larm i den viktiga skattefråga som vi nu diskuterar. Professorn i fysik Tor Ragnar Gerholm, docenten i internationell ekonomi Carl Hamilton och professorn i finansrätt Sven-Olof Lodin gick då till hårt angrepp mot ett utkast till nytt dubbelbeskattningsavtal, innebärande skatteskärpningar för amerikanska gästforskare i Sverige.

Enligt artikelförfattarna skulle ett genomförande av regeringens planer på ett nytt skatteavtal omöjliggöra för svenska universitet och högskolor att locka till sig amerikanska gästforskare. De skrev bl. a. följande i sin artikel:

”Konsekvensen av skatteskärpningen för detta mycket begränsade antal personer med för Sverige unik kompetens blir i praktiken att den redan i dag besvärliga uppgiften att locka hit kvalificerade gästforskare blir närmast omöjlig. Uppgiften blir definitivt helt omöjlig för den majoritet av svenska institutioner som inte är världsberömd, dvs förslaget skulle utesluta möjligheten att bygga upp inhemsk forskningskapacitet med amerikanska forskares

hjälp. Sverige blir mer avskärmat från internationella impulser och strömningar och får sämre kvalitetskontroll av inhemsk forskning, tvärt emot det uttalade målet om ökad internationalisering av högskolan."

Det är, herr talman, enligt min mening viktigt att vi hävdar svensk forskning och undviker att införa nya regler som gör det svårare att få hit framstående forskare från andra länder. Det gäller självfallet forskare från både USA och andra länder. Forskningen är internationell till sin karaktär, och det är alldeles nödvändigt att vi i stället, tvärtom, försöker ändra bestämmelserna så att de underlättar ett utbyte av forskare mellan Sverige och andra länder.

Innebörden av finansministerns svar till mig är inte alldeles klar. Jag vill därför ställa ett par följdfrågor.

Kan Kjell-Olof Feldt lova att det inte kommer något regeringsförslag vars nettoresultat blir försämringar för amerikanska gästforskare eller forskare från andra länder?

Finansministern antyder att det finns "andra, bättre möjligheter att främja kvalificerade amerikanska forskares vistelse i Sverige". Vilka andra möjligheter tänker finansministern på, när han uttrycker sig så i sitt svar till mig?

Anf. 6 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag tycker det ändå är nödvändigt att vi har med i diskussionen det enkla faktum att ett utbyte av forskare mellan Sverige och omvärlden för det första inte gäller bara ett utbyte mellan Sverige och USA – det finns gubevaras forskare i andra länder i världen än i Amerika – och för det andra att andra forskningsinstitutioner än universiteten också är betjänta av ett sådant utbyte. För det tredje har också industrin ett stort behov av gästforskare.

I själva verket har det nuvarande systemet inneburit en ganska stor orättvisa mot industrin och institutioner utanför universiteten, och dessutom har det inneburit en orättvisa mot forskare från andra länder än USA.

Jag vill bara i förbigående notera att de tre professorer som återropades i Jörgen Ullenhags inlägg nyss inte har reagerat över de dubbelbeskattningsavtal som tecknats med de nordiska länderna och med Västtyskland och Schweiz. Man kan undra vilken betydelse det har att dessa tre professorer möjligen kan ha haft i åtanke sina egna skatteförhållanden då de uppehåller gästprofessurer i USA.

Den andra sidan av denna sak har nämligen varit de utomordentligt gynnsamma skatteförhållandena för dem som i USA blivit befriade från både svensk och amerikansk skatt.

Vi avser att hitta en form för en skattenedsättning för utländska gästforskare av hög kvalitet – oberoende av var de finns i Sverige och oberoende av varifrån de kommer – för att det från deras synpunkt skall vara meningsfullt att komma hit och för att både universiteten, forskningen och vårt näringsliv skall kunna dra nytta av forskarutbildningen.

Torsdagen den
8 mars 1984

*Om begreppet lik-
viditetstillväxt i
finansplanen*

Anf. 7 JÖRGEN ULLENIAG (fp):

Herr talman! Finansministern har naturligtvis alldeles rätt i att det inte enbart gäller amerikanska gästforskare. Därför var jag mycket nogga med att i mitt förra inlägg betona att frågan också gäller forskare från andra länder. Svensk forskning är allmänt sett mycket betjänt av ett utbyte mellan forskare i andra länder och i Sverige. Men samtidigt, herr talman, förstår jag de tre forskare som slog larm i sin rapport i Dagens Nyheter. Om de har den mycket bestämda uppfattningen att en försämring i dubbelbeskattningsavtalet skulle innebära ett totalt avbrott i förbindelserna med Förenta staterna, borde man kunna påpeka detta utan att för den skull behöva kräva att de skall vara heltäckande i sin rapport. Jag tycker att finansministern borde ta den artikeln som en varningssignal.

Man kan väl säga att hela den här diskussionen illustrerar bristerna i det svenska skattesystemet, dvs. att vi riskerar ett avbrott i inflödet av framstående forskare från andra länder. Dessa forskare skulle kunna hjälpa svensk forskning på många områden. Detta avbrott beror i så fall på att det svenska skattesystemet ser ut som det gör. Detta borde också i och för sig vara en varningssignal till finansministern och leda till slutsatsen att det är rimligt att gå vidare med ytterligare marginalskattesänkningar i ett senare skede – det är åtminstone en slutsats som man kan dra. Det finns också en rad andra goda skäl för en sådan förändring.

I avvaktan på den typen av förändringar borde en rimlig utgångspunkt vara att inte lägga fram konkreta förslag som innebär försämringar på viktiga punkter för utländska gästforskares möjligheter att verka i Sverige.

Nu tas denna fråga upp i forskningspropositionen, och jag hoppas verkligen att den markering som görs där i ord också kommer att följas av praktiska handlingar.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1983/84:376 om begreppet likviditetstillväxt i finansplanen

Anf. 8 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om det inte är motiverat med en precisering av begreppet likviditetstillväxt och därmed av vilka betalningsmedel som i dagens samhälle bör ingå i begreppet penningmängd. Frågan har ställts mot bakgrund av mitt uttalande i årets finansplan att likviditetsökningen bör begränsas till i genomsnitt 5–6 % under 1984.

Att styra likviditetsutvecklingen i ekonomin på ett sätt som underlättar upprätthållandet av en fast växelkurs är en central uppgift för penningpolitiken. En snabb ökning av likviditeten ökar efterfrågan i ekonomin och försvårar en framgångsrik inflationsbekämpning samtidigt som risken för privat kapitalutflöde ökar. En alltför hård likviditetsåtstramning kan å andra sidan få en oönskat stark kontraktiv effekt på ekonomin.

Om begreppet likviditetstillväxt i finansplanen

Som Hugo Hegeland antyder är det emellertid förknippat med betydande svårigheter att på ett entydigt sätt definiera vad som bör ingå i ett allmänt accepterat likviditetsbegrepp. Framväxandet av en mängd nära substitut till det som vi i Sverige traditionellt inkluderar i penningmängden, dvs. huvudsakligen bankinlåning, har medfört att penningmängden inte längre är ett fullt relevant mått på likviditeten i samhället. Jag anser dock inte att mycket vore vunnet om penningmängdsmåttet ständigt ändrades i offentliga dokument – tvärtom skulle ändringarna troligen skapa förvirring. Av största vikt är däremot att följa utvecklingen av den totala likviditeten inkl. kortfristiga upplåningsinstrument som statsskuldsväxlar.

I finansplanen har jag generellt förordat en stram inriktning av penningpolitiken. Detta har konkretiserats som en ökning av likviditeten, mätt som inlåning i banksystemet, med 5–6 % under 1984.

Introduktionen av korta och relativt likvida statspapper har enligt min mening haft den effekten att penningefterfrågan såsom den traditionellt definieras har minskat något. Jag anser emellertid inte att detta ger anledning att inkludera de s. k. statsskuldsväxlarna i penningmängden. Även om korta statspapper för innehavaren i många avseenden kan betraktas som likvärdiga med t. ex. specialinlåning i bankerna, har de dock en väsentligen annorlunda effekt på samhälls ekonomin. Genom att finansiera en större del av budgetunderskottet direkt hos allmänheten, bl. a. i form av statsskuldsväxlar, undviks således den kreditexpansion i banksystemet som annars riskerar att äga rum. Tillkomsten av nya former av likviditet illustrerar emellertid hur viktigt det är att man vid tolkningen av olika likviditetsmått beaktar de institutionella förändringar som kontinuerligt äger rum på kreditmarknaden.

Det bör i detta sammanhang också framhållas att problemet med en alltför likvid finansiering av budgetunderskottet har minskat betydligt i aktualitet sedan de s. k. riksobligationerna introducerades. Dessa har en avsevärt längre löptid än statsskuldsväxlarna, i genomsnitt runt fem år, och har därmed möjliggjort en konsolidering av den del av statsskulden som är placerad hos företagen.

Anf. 9 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret, som jag tycker är utmärkt i flera avseenden. Det visar också att finansministern, vilket inte alls är förvånande, är mycket väl medveten om problemet.

Det finns vissa svårigheter att entydigt definiera vad som bör ingå i begreppet likviditet när det gäller den totala likviditeten i samhället och även vad som avses med den totala penningmängden. Finansministern säger i svaret att han inte tycker att det vore mycket vunnet om penningmängdsmåttet ständigt ändrades i offentliga dokument utan att ändringarna tvärtom troligen skulle skapa förvirring. Det är klart att det skulle skapas förvirring om man ständigt ändrade penningmängdsmåttet, men detta är det ju faktiskt inte fråga om. Som väl är kommer det inte ständigt och jämt ut nya upplåningsmedel från riksgäldskontoret i form av statsskuldsväxlar och de nu aktuella riksobligationerna. Om det vore fallet kunde jag förstå invändning-

*Om begreppet lik-
viditetstillväxt i
finansplanen*

en, men eftersom jag inte vill – och det vill givetvis ingen – att man ständigt skall ändra i offentliga dokument tycker jag inte att invändningen är särskilt relevant. Det kommer ju inte hela tiden nya former av upplåning som inte kan klassas som betalningsmedel.

Finansministern säger vidare – och där är vi helt eniga – att det är av största vikt att följa utvecklingen av den totala likviditeten inkl. kortfristiga statsupplåningsinstrument som statsskuldsväxlar. Jag vill då komma tillbaka till att det i finansplanen har konkretiserats att likviditetsökningen skulle ligga på 5–6% och att man därmed skulle kunna klara en motsvarande ökning av prisnivån.

I svaret sägs: "Introduktionen av korta och relativt likvida statspapper har enligt min mening haft den effekten att penningefterfrågan såsom den traditionellt definieras har minskat något."

Den minskningen beror just på att man fått dessa substitut, som i realiteten nästan kan likställas med pengar – i varje fall är statsskuldsväxlarna, med bara sex månaders löptid, nästan detsamma som likvida medel.

Även om det är så som finansministern säger att en större del av budgetunderskottet är placerad direkt hos allmänheten i form av statsskuldsväxlar, så består ju denna "allmänhet" till större delen av företag; och företagen har dessa statsskuldsväxlar därför att de inte har lämpliga investeringstillfällen. Nu hörde vi emellertid senast i går att finansministern är mycket angelägen om att företagen ökar sina investeringar så snabbt som möjligt. Företagen har ju denna beredskap genom att statsskuldsväxlarna snabbt kan förvandlas till likvida medel. Det är därför som jag undrar om inte en ökad försiktighet är motiverad med tanke på att statsskuldsväxlarna när som helst kan förvandlas till likvida medel, och vi då får den ökning av penningmängden som finansministern inte vill ha.

Anf. 10 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Hugo Hegelands synpunkter skulle naturligtvis vara ännu viktigare om det faktiskt var så att vi hade likviditetstillväxten som ett centralt mål för vår ekonomiska politik – om vi alltså drev en rent monetaristisk politik och över huvud taget inte bedrev någon ränte- och valutapolitik utan att det var likviditetstillväxten som var den enda parameter som vi använde oss av. Nu är det lyckligtvis inte så, utan vi använder likviditetstillväxten mera som en mätare på hur pass effektiv kombinationen finanspolitik–penningpolitik är för att hålla nere tillflödet av likvida medel i ekonomin.

När det gäller statsskuldsväxlarna så håller jag med om att de är likvida och snabbt kan omsättas i pengar om så behövs. Det är ju delvis därför de har varit så attraktiva. Men skulle vi nu ta in dem i penningmängden, så tror jag inte att det skulle ändra särskilt mycket i vår bevakning av hur penningpolitiken skall bedrivas. Däremot skulle vi få ett ganska stort elände, om vi efter ett tag åter byter statsskuldsinstrument. Nu hoppas vi ju att statsupplåningens relativa betydelse i ekonomin skall sjunka under de närmaste åren, att våra problem med statsupplåningen skall minska. Därmed kan vi också vänta

oss att få en glidning över åt en mera långfristig placering av statsskulden och komma bort från statsskuldväxlarna.

Detta gör att jag är fullt beredd att föra diskussionen utifrån den utgångspunkten att när vi bedömer likviditetssituationen i Sverige måste vi vara på det klara med att det ligger 30 eller 40 miljarder kronor i statsskuldväxlar ute i näringslivet. Å andra sidan är det på det sättet att en ökning av industriinvesteringarna i sig inte betyder någon stor likviditetspåspädning f. n. Det gör att just den delen av problemet inte är så svårlöst med tanke på att industriinvesteringarna har en så pass liten volym i förhållande till den totala omfattningen av kreditmarknaden och nationalprodukten.

Anf. 11 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för dessa ytterligare kommentarer till min ursprungliga fråga. De är mycket värdefulla, men jag vill peka på att man lätt kan drabbas av illusionen att likviditetsökningen hålls inom 5 å 6 % och då glädja sig åt – det gör ju riksgäldskontoret – att man lyckats hitta på detta instrument med statsskuldväxlar. De uppgår ju nu till ca 50 miljarder kronor.

Eftersom statsskuldväxlarna är så likvida har man i realiteten ökat mängden betalningsmedel. Det är alltså alternativet till att i stället reducera budgetunderskottet. Ju mer man kan reducera budgetunderskottet, desto mindre behöver man givetvis låna utanför banksystemet. Att man går ut med dessa statsskuldväxlar, dvs. denna likvidisering av samhället, är sålunda en funktion av vårt stora budgetunderskott. Jag vill peka på den risk som ligger däri att möjligheten att utnyttja ett vagt penningmängds- och likviditetsbegrepp gör att det blir ett mindre tryck på viljan att minska budgetunderskottet, eftersom det visat sig vara oväntat lätt att finansiera.

Anf. 12 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag kan hålla med Hugo Hegeland om att det är så statsskuldväxlar fungerar. De är ju ett påhitt av tidigare regimer. Utan tvivel blev det lättare att öka budgetunderskottet tack vare dessa statsskuldväxlar. Vi vet vilken roll de spelar i ekonomin – de är som en tänkbar likviditetsbomb som kan utlösas.

Därför måste två ansträngningar göras. För det första måste budgetunderskottet minskas. Det är faktiskt vad vi just nu arbetar med. För det andra måste underskottsfinansieringen vridas över mot en ökad mängd obligationer och en mindre mängd statsskuldväxlar. Vi är alltså väl medvetna om de båda problem som Hugo Hegeland här tagit upp.

Anf. 13 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag vill bara ännu en gång understryka hur klart finansministern framställer problemet i sitt svar. Jag upprepar vad han sagt: "Tillkomsten av nya former av likviditet illustrerar emellertid hur viktigt det är att man vid tolkningen av olika likviditetsmått beaktar de institutionella förändringar som kontinuerligt äger rum på kreditmarknaden." Det är det mest positiva i

*Om undantag från
lagfartskravet
beträffande vissa
äldre förvärv*

svaret. Det tyder väl på att man kommer att öka vaksamheten när det gäller denna likviditetsökning. Utan en stor vaksamhet i det avseendet lär det inte vara möjligt att uppnå det låga inflationsmålet.

Alla, jag med, hoppas givetvis att regeringen skall lyckas med den saken.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1983/84:341 om undantag från lagfartskravet beträffande vissa äldre förvärv

Anf. 14 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Med hänvisning till att riksdagen år 1983 beslöt införa regler om undantag från lagfartskravet beträffande vissa äldre förvärv av fast egendom har Martin Olsson frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att berörda myndigheter skall få kännedom om de riktlinjer som enligt riksdagsbeslutet gäller för lagens tillämpning och för handläggningen av berörda inskrivningsärenden.

Bakgrunden till frågan är att domstolsverket i den redogörelse för den nya lagstiftningen som har tagits in i verkets Handbok för inskrivningsmyndighet har redovisat motivuttalanden i propositionen men däremot inte de uttalanden som lagutskottet har gjort i ärendet och som bl. a. rör frågan om undantagsregelns tillämpning inom sameallmanningarna.

Jag har från domstolsverket erfarit att Svenska samernas riksförbund i en skrivelse till verket den 27 januari 1984 tagit upp frågan om komplettering av handboken i det angivna avseendet. Jag har också inhämtat att man inom verket har för avsikt att komplettera handboken med de uppgifter som Martin Olsson efterlyser. Någon åtgärd från min sida torde därför inte behövas.

Anf. 15 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Det är av avgörande betydelse att riksdagens beslut – inte bara i fråga om lagtext och anslagsbelopp utan även i fråga om motiveringarna för besluten – bringas till vederbörande myndigheters kännedom. Den fråga som jag här tagit upp utgör ett exempel. Riksdagens motiveringar och vägledning vid tillämpning av en viss lagändring har nämligen inte alls meddelats handläggande myndigheter. Hösten 1982 föreslog regeringen i en proposition att undantag från lagfartskravet skall kunna göras vid vissa äldre förvärv av fastigheter. Lagändringen skulle främst ge staten, kyrkan och kommunerna möjlighet att försälja egendom, som de av ålder innehaft utan att ha lagfart på densamma. Stora delar av domänverkets markinnehav i norra Sverige är sådan egendom, vilket innebär att lagändringen alldeles speciellt kommit att beröra de samiska intressena. Trots detta har departementet inte tagit några kontakter med samerna under utarbetandet av propositionen.

Lagutskottet beslöt därför att remittera propositionen, jämte en motion,

till Svenska samernas riksförbund. Främst med hänsyn till det, enligt förbundets uppfattning, oklara rättsläget när det gäller samernas rätt till land och vatten avstyrkte förbundet förslaget till en lagändring.

Vi i lagutskottet tillstyrkte dock enhälligt förslaget. Men vi framhöll i vårt betänkande angelägenheten av att inskrivningsdomaren gör en noggrann prövning innan undantagsregeln tillämpas. Vidare framhöll vi "att det får ankomma på inskrivningsdomaren att iaktta särskild försiktighet vid prövning av om undantagsreglerna skall kunna tillämpas i fråga om inskrivningsåtgärder på sådana områden av sameallmanningarna där äganderättsfrågan inte prövats".

Döm om min förvåning när jag för en kort tid sedan fick kännedom om att domstolsverket i sin Handbok för inskrivningsmyndighet endast citerat propositionens specialmotivering. Inte med ett ord berörde man lagutskottets skrivning. Verkets information utfärdades dessutom nio dagar innan utskottsbetänkandet justerades – alltså långt innan riksdagen fattade sitt beslut.

Jag ber nu att få tacka statsrådet för svaret på frågan. Det är ett positivt svar, men jag vill kommentera det något.

Det är inte det första påpekandet som har gjort att domstolsverket har beslutat sig för att komplettera handboken. I en skrivelse från Svenska samernas riksförbund, daterad den 10 juni 1983, togs den här frågan upp. Som svar på den skrivelsen skrev domstolsverket den 12 december 1983: "Någon ytterligare information till inskrivningsmyndigheterna med anledning av den nya 60 a § jordabalken" – dvs. den aktuella lagändringen – "avser DV inte att lämna." Sedan har alltså Samernas riksförbund återkommit.

Jag är glad över att domstolsverket har tänkt om. Jag är också glad om min fråga eventuellt haft någon positiv effekt i detta fall.

Låt mig återigen få tacka för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1983/84:353 om socialstyrelsens graviditetsregister

Anf. 16 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Karin Ahrlund har frågat mig om jag är beredd att vidta någon åtgärd för att stoppa eller begränsa socialstyrelsens registrering av blivande mödrar.

Socialstyrelsens medicinska födelseregistrering påbörjades år 1973 på uppdrag av regeringen. Registret omfattar samtliga födselar i Sverige.

Registrets syfte är framför allt att övervaka graviditeter och födselar i landet för att kunna slå larm t. ex. vid misstanke om miljöbetingade fosterskador. Det kan ses som en utvidgning av det missbildningsregister som infördes vid socialstyrelsen i samband med den s. k. neurosedynkatastrofen i mitten av 1960-talet. Uppgifterna i det medicinska födelseregistret bearbetas av medicinsk expertis som är knuten till socialstyrelsen. Registret är databaserat

Nr 94

Torsdagen den
8 mars 1984

---

*Om social-
styrelsens gravidi-
tetsregister*

---

*Om social-
styrelsens gravidi-
tetsregister*

och innehåller individrelaterade uppgifter. Det faller därmed under datalagens bestämmelser om personregister. Datainspektionen har utfärdat föreskrifter för registret. Registret är kopplat till statistiska centralbyråns dataanläggning, och enligt vad jag har inhämtat bedöms risken för läckage ur denna som minimal.

Socialstyrelsen har under 1981 utfärdat allmänna råd till sjukvårdshuvudmännen om införande av nya formulär till journaler inom mödrhälsovård, förlossningsvård och barnhälsovård (SOSFS(M) 1981:52). Råden har föregåtts av ett omfattande samråd med berörda kliniker hos sjukvårdshuvudmännen. Kopior av vissa av de nämnda journalerna ersätter fr. o. m. 1982 den blankett som tidigare sändes in till det medicinska födelseregistret.

De registrerade uppgifterna är bl. a. av vikt för strukturering, planering och resursfördelning inom mödrhälsovården, förlossningsvården och barnhälsovården samt för att möjliggöra analyser av faktorer som påverkar fostret.

Jag har tidigare här i kammaren framhållit att frågan om patienternas integritetsskydd inom hälso- och sjukvården är viktig. Det är enligt min uppfattning angeläget att fortlöpande följa rättssäkerhets- och integritetsfrågorna på det här området.

Avslutningsvis kan jag nämna att en statlig utredning – den s. k. journalutredningen – f. n. arbetar med en översyn av utformningen av den grundläggande patientdokumentationen med hänsyn såväl till patienternas intresse av en god och säker vård som till deras integritetsintressen. Utredningen kommer också att belysa de särskilda integritets- och säkerhetsproblem som kan gälla för dataregistrerade uppgifter som hämtas ur journaler.

Mot denna bakgrund anser jag att socialstyrelsens medicinska födelseregister fyller en angelägen hälsopolitisk funktion, och jag avser alltså inte att vidta någon åtgärd för att stoppa eller införa några begränsningar av registret.

Anf. 17 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! I dag är det den 8 mars, och det är Internationella kvinnodagen. Jag ser det som litet symboliskt att Gertrud Sigurdsen valt att just i dag svara på en fråga som angår kvinnor mest.

Vi tycks vara eniga om – och det trodde jag faktiskt att vi skulle vara – att det är viktigt att uppgifterna om förlossningsvården och barnvården finns på socialstyrelsen, om att det behövs en forskning och om att det för forskningen också behövs data. Men vi är väl också – och det verkar så av svaret – eniga om att kvinnors integritet eller vilja att behålla fakta ur sitt privatliv för sig själva är något minst lika väsentligt.

Jag ställde inte min fråga för att förhindra viktig forskning eller för att stoppa ett register som kan hjälpa många barn från sjukdomar. Det hade varit mig fjärran. Men jag ställde den för att hjälpa till att förhindra onödiga läckor och kanske framför allt därför att jag tycker att det ändå först och främst måste vara så att varje enskild individ skall ha rätt att avgöra, om hon

vill bidra med personliga data i forskningens och hälsovårdens tjänst eller om hon inte vill göra det. Jag tror nämligen, herr talman, på kvinnorna, och jag utgår från att de gärna ger de önskade upplysningarna till födelseregistret, ifall de själva får veta att det är för deras barns bästa.

Men jag tycker att det vittnar om en nonchalans när man, som tydligen ofta har skett, inte har upplyst den blivande modern om att alla olika uppgifter, alltifrån mens till förhållandet till barnafadern, registreras centralt med födelsenummer. Det är värre än Orwells "1984" – där visste åtminstone medborgarna om att Storebror såg dem. Förhoppningsvis kan den här debatten bidra till att kvinnorna genomgående blir informerade i fortsättningen och därmed också får möjlighet att säga nej, om de inte skulle vilja hamna i registret.

Man har, Gertrud Sigurdsen, rätt att säga nej till sjukvård eller hälsovård. Då borde man också ha rätt och möjlighet att säga nej till att registreras. Jag tycker också att det borde vara möjligt, med hänsyn till att Gertrud Sigurdsen bara för några dagar sedan var tveksam till personnamn och personnummer i de här sammanhangen, att finna ett annat system. Ingenting är omöjligt om man bara vill. Det borde vara möjligt att finna en lösning där personnumret inte används. Skulle det inte vara bra, om journalutredningen försökte finna den lösningen och kunde redovisa den den 8 mars nästa år?

Anf. 18 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! För att fullända den påbörjade enigheten mellan Karin Ahrland och mig kan jag säga att jag också delar den kritik som hon för fram här mot att det har brustit i informationen till de blivande mödrarna. Det går ut meddelanden från socialstyrelsen till sjukvårdshuvudmännen, men jag tycker att det finns anledning att påpeka att informationen bör vara bättre. Det är i första hand socialstyrelsen som genom sina allmänna råd skall ge den här informationen, men jag har också möjlighet att i hälso- och sjukvårdsberedningen ta upp frågan. Där finns både socialstyrelsen och Landstingsförbundet representerade.

Den sista kommentar jag vill göra är att jag vill avvakta förslagen i journalutredningens betänkande innan jag går vidare i enlighet med vad Karin Ahrland talade för här.

Anf. 19 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag skall denna dag, den 8 mars, bara systerligt kvittera med att säga att jag tycker att detta är bra. Jag tror att Gertrud Sigurdsen och jag är eniga och även att Sveriges kvinnor är eniga med oss i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Torsdagen den
8 mars 1984

---

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om säkrare skol-
skjutsar*

6 § Meddelande om svar på interpellation 1983/84:110

Anf. 20 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag vill anmäla att Per Stenmarcks interpellation om Öresundsförbindelserna på grund av tjänsteresor inte kommer att besvaras inom stipulerad tid. Jag har kommit överens med Per Stenmarck om att interpellationen kommer att besvaras den 26 mars 1984.

7 § Svar på fråga 1983/84:352 om säkrare skolskjutsar

Anf. 21 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Kenth Skårvik har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att förbättra säkerheten i skolskjutstrafiken.

Naturligtvis måste mycket höga trafiksäkerhetskrav ställas i skolskjutstrafiken. Av den anledningen har skolskjutsningen reglerats särskilt. I förordningen om skolskjutsning stadgas bl. a. att verksamheten med avseende på tidsplaner och färdvägar skall ordnas så att kraven på trafiksäkerhet tillgodoses. Färdväg och hållplatser skall exempelvis för varje skolskjuts bestämmas av skolstyrelsen efter samråd med trafiknämnd, polismyndighet och vägghållare. Vidare finns regler om fordonens utmärkning, om låsning av dörrar m. m.

Skolskjutsverksamheten är således noggrant reglerad från säkerhetssynpunkt. Om emellertid den närmare analysen av den olycka som föranlett Kenth Skårvik att ställa frågan visar på ett behov av ytterligare åtgärder, är jag självfallet beredd att närmare pröva de förslag som därvid kan komma fram.

Anf. 22 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för det svar jag har fått i dag.

Varje dag året runt, förutom vid skoluppehållen, färdas bilar och bussar med tusentals unga flickor och pojkar till och från skolan. Vägarnas beskaffenhet och längden på färden varierar från resa till resa. Säkerheten för barnen varierar mycket. Givetvis gäller detta också föraren av bilen eller bussen.

Bestämmelser finns självfallet om hur dessa resor får och skall genomföras – det har vi hört här av kommunikationsministern – för att största säkerhet vid transporten skall erhållas. Jag är också helt övertygad om att dessa bestämmelser i de flesta fall också följs. Det kan synas vara omöjligt att helt eliminera faran för tragiska olyckor vid dessa skoltransporter, men jag anser att vi måste försöka hålla olycksfallsfrekvensen så nära noll som möjligt – och vi är säkert också helt överens om det.

Tyvärr händer det ofta när en olycka har skett att rykten kommer i omlopp om att säkerhetsbestämmelserna inte har uppfyllts. Så gällde också vid den tragiska skolskjutsolyckan i norra Bohuslän. Vi måste i dag, kommuni-

tionsminister Boström, se till att vi har visshet om att alla säkerhetsbestäm-
melser efterföljs vid utförandet av körorder. Föräldrarna och barnen måste
kunna känna att barnens säkerhet går före ekonomiska intressen.

Krav måste också kunna ställas på att statens järnvägar medverkar till att
alla järnvägs korsningar som skall passeras med skolskjutsar är bevakade på
något sätt. Jag anser detta vara ett minimikrav, som bör ställas och sedan
uppfyllas av berörd myndighet.

Frågan är nu, herr talman, varför det alltid måste hända tragiska olyckor
innan vi försöker förhindra desamma. De som har ansvar för att skolskjutsar
genomförs, vilket är en nödvändighet i vårt svenska samhälle, måste också
vara ansvariga för säkerheten och se till att den är så nära hundra procent som
möjligt. Järnvägsövergångar är en stor fara och får inte vara obebakade på
dessa färdvägar. Ytterligare åtgärder kan alltså vidtas. Därför vill jag ställa
ännu en fråga till kommunikationsministern:

Kan kommunikationsministern tänka sig att ta upp samtal med SJ om att se
över sådana övergångar som i dag passeras med skolskjutsar och inte är
bevakade med bommar eller ljud- och ljussignaler?

Anf. 23 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag har vid kontakt med SJ, vilket jag tror att jag haft
möjlighet att berätta här i riksdagen vid något annat tillfälle, fått klart för mig
att SJ ser mycket allvarligt på olyckor i järnvägs korsningar. Man har lagt ned
och lägger ned ett mycket stort arbete på att höja säkerheten.

Jag kan nämna, Kenth Skårvik, att omkring 500 korsningar slopas årligen
genom byggande av ersättningsvägar. SJ lägger således ned ett mycket stort
arbete på att förbättra de här förutsättningarna. Regeringen har också
genom satsningarna på speciella investeringar för SJ:s räkning velat påskynda
det arbetet.

När det sedan gäller den aktuella skolskjutsolyckan har jag inhämtat att
kommittén för undersökning av allvarliga olyckshändelser inlett en under-
sökning av den. Syftet med kommitténs undersökningsarbete är givetvis att
försöka förhindra att det inträffar nya olyckor av liknande slag eller med
liknande följder. Skulle man komma fram till att det krävs åtgärder och
föreslå sådana skall vi – som jag sade i mitt svar – självfallet undersöka
möjligheten att åtstadkomma de förbättringarna.

Anf. 24 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag är givetvis mycket medveten om att kommunikationsmi-
nistern är lika angelägen som alla vi andra att sådana här olyckor inte skall
hända. Jag är också helt medveten om att det givetvis är svårt för SJ att klara
att bevaka alla de järnvägs korsningar som finns i landet. Men järnvägs kors-
ningar behöver ju inte alltid bevakas med bommar och ljud- och ljussignaler –
de kan också bevakas manuellt. Ett krav som kan ställas är att man på något
sätt skall bevaka de korsningar som skall passeras. Lika gärna som skolelever
kan bevaka övergångar på gator och vägar kan järnvägs korsningarna
bevakas.

Jag vill också fråga kommunikationsministern om det är så att det för tillfället pågår – jag har nämligen hört det – någon utredning som har samband med skolskjutsar. Källan till den uppgiften är en taxiägare, som påstod att det pågick någon utredning för att komma fram till säkrare förhållanden. Jag är inte säker på att det är riktigt och vill fråga om det är så.

Anf. 25 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag känner inte till att det pågår någon speciell utredning när det gäller skolskjutsarna – jag förstår att det var det Kenth Skårvik menade. Däremot arbetar man över huvud taget – och det tycker jag är mycket viktigt – för att skapa säkerhet omkring just järnvägs korsningar; de innebär utan tvivel olycksfallsrisker. Det arbetet har hela tiden intensifierats. Man anser det oerhört viktigt att försöka lösa dessa problem.

Anf. 26 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar för detta besked. Jag tror säkert att kommunikationsministern och hans departement kommer att arbeta vidare på de här frågorna. Jag hoppas bara innerligt att vi i framtiden skall slippa se och höra om sådana här olyckor.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1983/84:340 om lokaliseringen av SAS huvudkontor

Anf. 27 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har mot bakgrund av svenska statens ägarintressen i SAS frågat mig om jag är beredd att verka för att bolagets huvudkontor förläggs till en kommun med underskott på arbetstillfällen, exempelvis Sigtuna eller Upplands Väsby.

Inledningsvis vill jag peka på att SAS är ett privat företag som ägs av skandinaviska intressen och där svenska staten endast har en minoritetsandel.

SAS har krav på sig att bedriva sin verksamhet effektivt och med långsiktig lönsamhet. Huvudkontorets lokalisering har naturligtvis särskild strategisk betydelse för SAS som skandinaviskt flygföretag. Vid valet mellan platser som kan godtas från samhällelig synpunkt med avseende på markanvändning o. d. får man acceptera att SAS bedömningar blir avgörande.

Anf. 28 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Tyvärr tvingas jag dock konstatera att det var ett ganska kraftlöst svar. Om man vill sammanfatta det ännu kortare än det är, kan man säga: Vi vill inte och vi kan inte.

Detta tycker jag är litet allvarligt, för min fråga berör ett ganska viktigt problem. Den ojämna fördelningen av arbetsplatser i Stockholmsregionen är

---

*Om lokaliseringen
av SAS huvud-
kontor*

ett av de allra största problemen i Stockholms län. Det leder till att de som förvärvsarbetar här i länet ofta har mycket långa arbetsresor. Eftersom en mycket stor del av arbetsplatserna är koncentrerad till ett mycket begränsat geografiskt område, innebär det också svåra köproblem och en stor belastning på trafikapparaten. Man måste alltså dimensionera trafiksystemet för att transportera en stor mängd människor in till den centrala delen av regionen på morgonen och ut därifrån på kvällen. Det blir fråga om mycket dålig resursanvändning. Kommunikationsministern borde naturligtvis ha all förståelse för det problemet.

Dessutom leder den ojämna fördelningen av arbetsplatser till ensidiga miljöer. Vissa miljöer blir mycket starkt präglade av arbetsplatstätheten, medan andra miljöer får en markerad sovstadskarakteristik.

Frågan om lokaliseringen av SAS huvudkontor är naturligtvis bara en delfråga. Men vår allmänna strävan måste vara att försöka se till att sådana här stora nylokaliseringar eller omlokaliseringar förläggs till de delar av länet som inte har överskott på arbetsplatser.

Placerade man SAS huvudkontor längre norrut, t. ex. i Upplands-Väsby eller Sigtuna, skulle det innebära ett mycket värdefullt tillskott av arbetstillfällen där. Det skulle också vara positivt för Solna, för vad Solna kommun behöver är inte flera arbetsplatser utan ordentliga grönområden och rekreativsmöjligheter. Enligt gällande planering är Östra Frösunda avsett att bli just ett grönområde. Det ligger också mycket naturskönt. Därför är det synd att det exploateras på detta sätt.

Regeringen vill nu inte göra någonting och anger för detta två motiveringar. Den ena är att staten endast har en minoritetsandel i SAS. Men det hindrar väl inte svenska regeringen från att försöka påverka SAS. Eller vill kommunikationsministern göra gällande att svenska regeringen saknar inflytande på SAS? Den andra motiveringen är att SAS måste ha en långsiktig lönsamhet. Då uppstår frågan: På vilket sätt skulle denna lönsamhet försämrats, om huvudkontoret flyttades längre norrut?

Anf. 29 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Tyvärr måste jag ännu en gång påminna om att statens andel i ägandet när det gäller SAS är tre fjortondelar. Nu säger Pär Granstedt att detta inte kan hindra staten att försöka vara med och påverka.

Diskussionen om lokaliseringen av SAS huvudkontor har pågått under många år. I första hand har frågan gällt vilken huvudstad man skulle välja. Efter denna långa diskussion och utifrån de uppgifter som jag har inhämtat har vi sett det såsom en framgång att man slutligen bestämde sig för att placera huvudkontoret i Stockholm. Jag kan berätta att våra grannländers intressenter har uttryckt uppfattningar även beträffande placeringen inom Stockholmsområdet.

Ännu har SAS inte fattat något definitivt beslut. Jag utgår dock ifrån att SAS först och främst har ett intresse av att placera huvudkontoret i närheten av Arlanda flygplats. Man skulle då kunna tänka sig en placering i t. ex. Sigtuna kommun, vilket Pär Granstedt förordar. Man har emellertid bestämt

---

*Om lokaliseringen
av SAS huvud-
kontor*

sig för att ta upp denna lokalisering på det sätt som jag har beskrivit.

Jag håller gärna med om att det vore bra om man av regionalpolitiska skäl kunde placera ut sysselsättningstillfällen inom Stockholmsområdet. Utflyttningen av inrikesflyget till Arlanda har betytt att Arlanda har blivit den absolut största arbetsplatsen i Stockholms län. Jag är övertygad om, herr talman, att detta kommer att innebära att området härigenom drar åt sig ytterligare arbetstillfällen.

Anf. 30 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Kommunikationsministern upprepar att den svenska regeringen bara står för ett minoritetsintresse i SAS – det är jag också medveten om.

Min fråga var: Innebär detta att den svenska regeringen inte har något inflytande på SAS? Något riktigt klart besked fick jag inte. Jag utgår faktiskt ifrån att den svenska regeringen *har* ett inflytande på företaget. Regeringen kan inte två sina händer med hänvisning till minoritetssituationen, eftersom regeringen såsom ägarpart har ett ansvar för vad SAS gör. Lika väl som vi brukar låta privata ägarintressen ha ansvar för vad de företag som de är medägare i gör måste även staten ta ett ägaransvar för vad SAS bestämmer sig för och inte bestämmer sig för.

Vi tycker alla att det är bra att huvudkontoret kommer till Stockholmsregionen. På Curt Boström låter det litet grand som om vi skall vara så glada och tacksamma för att SAS över huvud taget, och förhoppningsvis, vill förlägga sitt kontor här att vi inte skall ha några synpunkter på var i regionen det placeras. Det tycker jag är en felaktig inställning. Vi bör kunna erbjuda SAS attraktiva lokaliseringar, som inte är lika negativa med avseende på den regionala balansen, effekter på grönområden osv.

Sett ur övriga nordiska länders synvinkel borde det rimligen inte vara en nackdel om SAS huvudkontor kom närmare Arlanda än vad det här är fråga om, t. ex. Upplands-Väsby eller Sigtuna kommun. En sådan placering innebär en något bättre tillgänglighet för dem som kommer till SAS huvudkontor via Arlanda.

Sett från SAS verksamhetssynpunkt kan det inte heller vara någon nackdel om huvudkontoret skulle komma närmare Arlanda, som vid sidan av huvudkontoret är den största arbetsplatsen för SAS i denna region. På Arlanda finns ju flygmaskinerna, den flygande personalen m. m.

Det borde med litet ansträngning vara fullt möjligt att hitta en lokalisering som är lika attraktiv för SAS och som ligger längre norrut och är bättre ur en regional synvinkel.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1983/84:364 om den föreslagna avgiften för personer som inte önskar upptas i telefonkatalogen

Nr 94

Torsdagen den
8 mars 1984

Anf. 31 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jörgen Ullenhag har frågat mig, vilka motiven är för att televerket planerar att ta ut en årsavgift på 50 kronor av den som inte vill ha sitt namn i telefonkatalogen.

Televerkets huvudsakliga motiv för detta beslut är att de ca 360 000 abonnenter som inte vill ha sitt namn i telefonkatalogen förforsakar verket merkostnader. Det är ungefär 7% av abonnenterna som inte står i telefonkatalogen och antalet har ökat under senare år. För dessa har televerket specialrutiner i samband med förfrågningar m. m., som kostar extra.

Anf. 32 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Det framgår av svaret att det inte är ett aprilskämt att människor skall betala för att slippa stå i telefonkatalogen.

Det har bekräftats även tidigare. Exempelvis marknadschef Lars Ingemar Gunnarsson vid televerket har uttalat följande:

”Verkets jurister har diskuterat det här och signalerat grönt: visserligen har abonnenterna rätt till sekretess, men lagen förbjuder oss faktiskt inte att ta betalt för den rätten!”

På frågan om han inte tror att många upplever en sådan avgiftsfinansiering som i varje fall moraliskt stötande svarar Lars Ingemar Gunnarsson:

”Det kan förstås hända. Och vi är inte alls främmande för att frågan blir föremål för rättslig prövning. Vi är nog ganska beredda på det.”

Intervjuaren frågar också: ”Det här är väl också fråga om vår medborgerliga rätt till integritet?”

Då svarar televerkets talesman: ”Jovisst. Och jag kan tänka mig att det uppstår en debatt också från den utgångspunkten, alltså vid sidan av den strikt juridiska bedömningen.”

Det är inte konstigt, herr talman, att televerkets märkliga agerande blivit föremål för en mycket kraftig reaktion bland verkets abonnenter. Många undrar varför televerket skall ha betalt för saker, som de *inte* gör.

Karl Erik Eriksson har också i ett öppet brev tagit upp frågan med televerkets generaldirektör. Det är faktiskt på det sättet att omkring 360 000 av Sveriges 4,5 miljoner telefonabbonenter i dag har hemliga nummer. Nu säger televerket att man har kostnader för att alla inte står i telefonkatalogen. Men – luft kostar väl inte? Är det inte så att televerket i stället spar massor av pengar på att närmare 400 000 abonnenter *inte* står i telefonkatalogen? Vill kommunikationsministern upplysa kammaren om hur mycket televerket spar i tryckkostnader och papperskostnader genom att man slipper att redovisa hundratusentals abonnenter.

Herr talman! Det är en befängd tanke att ta betalt för luft. Televerket, med sin monopolställning, borde verkligen undvika den här typen av missar. Det

Om den föreslagna avgiften för personer som inte önskar upptas i telefonkatalogen

Torsdagen den
8 mars 1984

*Om den föreslagna
avgiften för perso-
ner som inte önskar
upptas i telefon-
katalogen*

är ju inte televerket i Grönköping det gäller, utan televerket i Sverige!

Herr talman! Jag vill till sist upprepa min följdfråga till kommunikationsministern: Hur mycket pengar sparar televerket på att slippa ta in namn, adress och telefonnummer på närmare 400 000 abonnenter?

Jag vill också fråga: Vad anser kommunikationsministern själv om televerkets påhitt att ta betalt av de abonnenter som inte vill stå i telefonkatalogen?

Anf. 33 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Den juridiska prövningen är så vitt jag vet redan gjord, Jörgen Ullenhag. JO har behandlat denna fråga och inte funnit anledning till åtgärder.

Man kan tycka vad man vill om detta och hur det påverkar människornas bild av televerket. Men det må ursäktas mig om jag inte kan finna att detta är så betydelsefullt att man bör rubba televerkets självständighet när det gäller att sätta avgifter av detta slag.

Som Jörgen Ullenhag vet fastställer regeringen bara abonnemangsavgifter för huvudledningarna och samtalsmarkeringsavgifter.

Man må, som sagt, ha vilken uppfattning man vill om frågan, men jag tycker att det måste vara televerkets sak att bedöma hurvida man har en sådan kostnad för ett hemligt abonnemang att man av det skälet bör ta ut den här avgiften.

Jag har från televerket fått uppgiften att televerkets kostnader är större för ett hemligt abonnemang än för ett öppet och den besparing man gör på att inte publicera i katalogen uppväger ej denna kostnad. Det är detta besked man har gett från televerkets sida.

Avslutningsvis kan jag säga att i Norge och Danmark har man motsvarande avgift.

Anf. 34 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag har i och för sig stark förståelse för kommunikationsministerns något besvärliga situation. Han har svårt att klart ta televerket i örat, även om han skulle önska det. Men låt mig ändå slå fast att det är en dumhet att låta människor betala för att inte stå i telefonkatalogen. Det har utmanat löjet, det har retat många, och jag vill påstå att det skadar telemonopolets anseende.

Vad blir nästa steg? undrar man. Kommer televerket i Grönköping – förlåt, i Sverige – att i nästa steg helt avskaffa telefonkatalogen? Då kan man ju ta ut en avgift av alla Sveriges 4,5 miljoner telefonabbonenter för att de inte står i katalogen. Samtidigt tar man också bort tryckkostnaderna. Det vore väl det verkliga klippet för televerkets administratörer!

Så här skrev fyra pensionärer i en insändare för ett par veckor sedan:

”Att inte stå i telefonkatalogen skall kosta 50 kr. om året. Vi får inte veta varför. De hänvisar till nya sekretesslagen, men det gäller väl oavsett avgift. Fördelen med att vara anonym är bl. a.:

1. Man slipper telefonförsäljare, som kan vara jobbiga, särskilt för äldre.

2. Ingen kan kolla om man är bortrest, för eventuellt inbrott.

Dessutom blir ju katalogen mindre. Avgiften verkar kanske låg, men för t. ex. äldre som känner en trygghet i att vara anonyma blir det väl ändå en extra utgift.”

De fyra pensionärerna är nog mycket representativa när det gäller vad människorna tycker. Det vore bra om televerket slutade driva med svenska folket. Ändra snabbt det här dumma beslutet, och låt inga byråkratiska prestigeskäl hindra er!

Anf. 35 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag förmodar att jag har rätt att ställa en fråga till Jörgen Ullenhag. Om det är så – vilket man har underrättat mig om från televerket – att man har en större kostnad för ett hemligt abonnemang än för ett öppet, menar Jörgen Ullenhag att televerket i det läget begår något brottsligt när man tar ut en avgift?

Sedan vill jag konstatera att de uppgifter som finns i telefonkatalogen finansieras genom annonsintäkter och således är självbärande. Man kan inte säga att abonnemangavgifter skall täcka de eventuella merkostnaderna för hemligt telefonnummer. Det är bakgrunden till att televerket har beslutat sig för att ta ut den här avgiften.

Och framför allt, Jörgen Ullenhag: Man redovisar som sagt en kostnad för detta, och då ser jag det som rimligt att man tar ut en avgift.

Anf. 36 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Även om det är jag som ställer frågor så skall jag gärna svara på frågor, herr kommunikationsminister.

Jag har inte sagt att televerket har begått något brottsligt – det vore mig fjärran. Men jag har sagt – och jag står för det och tror att jag gör mig till talesman för väldigt många människor – att televerket har begått en stor dumhet när man har infört den här avgiften. Televerket retar många människor, som tycker att det är löjligt och konstigt att man skall få betala för att inte stå i en katalog.

Jag har även sagt – och det står jag också för – att televerket inte har visat att man tjänar särskilt mycket pengar på detta. Ännu har jag inte fått klarhet i frågan hur mycket man tjänar på att inte trycka namn, adress och telefonuppgifter för närmare 400 000 abonnenter. Jag betvivlar alltså televerkets ekonomiska räkenskaper, och jag tycker att det är litet synd att kommunikationsministern här i dag så helhjärtat försvarar den här dumheten som televerket har gjort.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1983/84:375 om betygsättningen i grundskolan**Anf. 37** Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Ove Eriksson har frågat mig om det enda motivet för betyg i grundskolan är deras roll som grund för urval till fortsatt utbildning. Han har vidare frågat om betyg i ämnen som avslutats i årskurs 7 inte skall få lämnas ut till eleverna samt vad skolans information till elever, föräldrar och mottagande lärare om de enskilda eleverna skall innehålla.

I den proposition som låg till grund för riksdagsbeslutet om ny läroplan för grundskolan (Lgr 80) framhöll dåvarande statsrådet Birgit Rodhe, att det som fortsättningsvis kan motivera ett bibehållande av betygen i grundskolan endast är deras roll som grund för urval till fortsatt utbildning, eftersom något alternativ till betyg inte finns i detta avseende. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning. Att det är urvalsproblematiken som motiverat ett bibehållande av betyg i grundskolan hindrar självfallet inte att betyg kan spela en roll också från informations- och motivationssynpunkt.

Riksdagen beslöt vidare att fr. o. m. läsåret 1982/83 betyg endast skall ges på höst- och vårterminerna i årskurserna 8 och 9. Jag är för min del inte beredd att frånga den överenskommelse som riksdagsbeslutet i betygsfrågan bygger på. Av en information från skolöverstyrelsen (SÖ) framgår, att om ett ämne avslutas i årskurs 7 skall betyg sättas i ämnet. Betyget antecknas i liggare vid skolan, men något betygsdokument utfärdas inte. Eleverna och deras föräldrar har däremot givetvis rätt att få information om betyget. Detta framgår också av en kompletterande skrivelse från SÖ.

Den information som förr gavs i form av betyg har i årskurserna 1–7 ersatts av och i årskurserna 8–9 kompletterats med enskilda samtal mellan hem och skola. Lärarna skall vid dessa samtal söka ge en nyanserad bild av eleverna och inte begränsa samtalen enbart till elevernas studieresultat. Hur informationen utformas är en fråga som varje lärare beslutar om i samråd med den som skall ta emot informationen. Mot bakgrund av det nämnda riksdagsbeslutet kan självfallet inte omdömen, som i praktiken är betyg, förekomma.

Anf. 38 OVE ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Göransson för svaret.

Betygen i grundskolan har varit föremål för många debatter i riksdagen och andra fora. Debatterna kommer säkert att fortsätta.

Bakgrunden till mina frågor är en PM – eller, om man så vill, ett brev – från SÖ till grundskolans rektorer angående betygsättningen. Där sägs att riksdagsbeslutet om Lgr 80 innebär att betygens roll i grundskolan skall tonas ner. Man kan onekligen ställa sig skeptisk till att det blivit så. Åtminstone har jag och många högstadielärare med mig upplevt någonting som man skulle kunna kalla en överdramatisering av betygen när de äntligen kommer i årskurs 8. De sifferbetyg som då finns att läsa överensstämmer ibland dåligt med den muntliga information som elever och föräldrar anser sig ha fått under de tidigare skolåren. Ibland åstadkommer det skrivna dokumentet ett chock. Det kommer ju så nära det viktigaste betyget, betyget för hösttermi-

---

*Om betygsätt-
ningen i grund-
skolan*

nen i årskurs 9, som är avgörande för gymnasieintagningen.

När det gäller det svar som statsrådet Göransson här gett kan jag alltså konstatera att riksdagen anslutit sig till statsrådets förklaring att enda anledningen att ha betygen i grundskolan skulle vara betygens roll som grund för urval till fortsatta studier. Jag tackar för att statsrådet Göransson har kompletterat med upplysningen att det kan finnas andra skäl för att ha betygen kvar ur informations- och motivationssynpunkt. Jag tror också att det är viktigt för syo-funktionen att ha ett dokumenterat betyg när man skall ge riktig information.

Beträffande de betyg i årskurs 7 som gäller som slutbetyg står det i en skrivelse som jag har fått att de endast skall antecknas i liggare vid skolan och inte lämnas ut till eleverna. Om det är så som statsrådet Göransson säger – och jag tror säkert att det är på det viset – att SÖ har kompletterat den här skrivelsen och ger rätt att lämna ut betygen till elever och föräldrar är det bra. Det är bra att felen rättas till.

Jag hade vidare frågat vad informationen till elever, föräldrar och mottagande lärare skall innehålla. Där vill jag gärna att statsrådet Göransson förtydligar sig litet mer. Statsrådet Göransson säger i sitt svar så här:

”Hur informationen utformas är en fråga som varje lärare beslutar om i samråd med den som skall ta emot informationen.”

I SÖ:s PM är man väldigt kategorisk och säger att några värdeomdömen inte får användas, t. ex. över genomsnittet, genomsnittet eller under genomsnittet. Vad skall i så fall en information till elever, föräldrar och lärare innehålla om inte detta skall få vara med? Jag tycker att SÖ har detaljerat sina anvisningar onödigt mycket. Det är pekpinneaktigt och skiljer sig ifrån det som annars skall vara målet för Lgr 80, ett decentraliserat beslutsfattande.

Anf. 39 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag vill gärna understryka att det är beklagligt om betygen överdramatiseras i skolan. Jag vet naturligtvis att så är fallet. När jag och andra med mig så starkt betonar att betygen i dag har funktionen att vara urvalsinstrument för högre studier är det därför att betygen faktiskt har svagheter. Betyg sätts på det som låter sig betygsättas. Har man en alltför stark betygsfixering kan det tendera till att t. ex. ämnet musik, som har starkt kreativa inslag, blir musikhistoria, eftersom det är lättare att poängbedöma svar på skrivningar där man frågar om en kompositörs födelsedag än att poängbedöma kreativ förmåga och talang.

Det finns alltså en rad skäl för oss att verkligen med allvar söka avdramatisera och tona ned betygen och bara använda dem som det de är.

Vi har upptäckt att man ute i skolorna på olika sätt försöker klara sig med värdeomdömen ändå. I en grannkommun till Stockholm har man försökt införa ett formulär där man med hjälp av procentsatser skall informera föräldrarna om hur långt eleverna hunnit i årskursen – om de har nått t. ex. 50 % eller 100 %. Detta blir närmast barockt. Man har t. o. m. procentsatt uppförande och ordning. Vid jullovet början skall man ha uppnått 50 % i

uppförande, för att därefter komplettera uppförandet under våren. Det blir alltså fullkomligt groteska beskrivningar om man väljer ett system som skall vara något slags betyg i alla fall.

Jag har i detta svar velat peka på att de kommentarer som föräldrarna skall få av läraren bör vara öppna och ingående. Självfallet kan de innehålla också denna typ av värdeomdömen, men vad som framhålls är att värdeomdömen icke skall registreras och användas som betyg.

Anf. 40 OVE ERIKSSON (m):

Herr talman! Det statsrådet Göransson säger om en alltför stark betygsfixering kan jag naturligtvis instämma i. Men jag är inte säker på att det är just att man sätter betyget 3, 4 eller något annat som ger upphov till denna fixering. Det var ju trots allt urvalet som avgjorde. Har man en annan typ av utvärdering, tror jag att det kan bli ungefär samma resultat.

Det som jag är intresserad av är att få reda på hur man skall kunna föra vidare uppgifter om *hur* eleverna klarar ett arbete i skolan. Det är ju inte bara *vad* eleverna har arbetat med som är av intresse. Speciellt med tanke på att det avgörande betyget på höstterminen i årskurs 9 enligt författningen nu också skall grunda sig på iakttagelser och anteckningar under hela högstadietiden, är det mycket viktigt att det finns någonting objektivt att ta på. Särskilt när en elev byter skola och kommer till ett högstadium där man inte läser ett visst ämne under höstterminen i årskurs 9 bör det finnas någonting ordentligt att ta fasta på. Jag kan inte tänka mig att allmänna värdeomdömen kan ligga till grund för detta betyg om det inte åtminstone finns en enkel karakteristik: över, under eller medel. Det borde vara möjligt att införa en sådan.

När skolöverstyrelsen nu säger att man inte får använda blanketter som inte har fastställts av SÖ, tycker jag nog att man går litet väl långt. Det står klart att sådana inte *skall* användas.

Jag vill gärna att statsrådet Göransson ytterligare förtydligar sig på den här punkten: Vad skall denna information få innehålla?

Anf. 41 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Om jag inte hade sett den blankett som man i en av Stockholms grannkommuner har utformat för att ge denna handfasta, exemplariska information till föräldrarna, skulle jag möjligen ha sagt att Ove Eriksson har fog för det han säger. Men nu har jag sett utkastet till en blankett där man skall sätta t. ex. 60 % i uppförande, 80 % i slöjd och 20 % i musik. Hela den situationen är så barock att jag inte kan tycka att detta skulle vara ett objektivt och pålitligt sätt att bedöma vad eleverna faktiskt kan.

Då tror jag mera på ett system där en lärare kan kontaktas och faktiskt tala om vad en elev förutsätts kunna klara och vad han har utträttat och inte utträttat.

Anf. 42 OVE ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tycker att oavsett vilket system för betygsättning man använder, vare sig det är sifferbetyg eller procentsatser, skall det kompletteras med muntlig information. Men om det inte finns något underlag som är skriftligt dokumenterat, är risken att man tar emot den information man vill höra som förälder och som elev. När sedan betyget kommer på höstterminen i årskurs 8, ett år innan det avgörande betyget sätts, kan det hända att där står en tvåa när man har levt i den uppfattningen att man står klart över medel och kanske ligger på en fyra eller en femma. Det är detta jag menar med att man överdramatiserar betygen när de äntligen sätts.

Jag tror inte att man hade problem med detta när betygen kom på ett lägre stadium och användes kontinuerligt, utan det är först när de blir avgörande i åttan som de faller ut i form av en överdramatisering.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på frågorna 1983/84:347, 348, 349, 350 och 351 om den planerade indragningen av Riksradios distriktkontor på vissa orter

Anf. 43 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! John Andersson, Lars-Ove Hagberg, Per Israelsson, Bertil Måbrink och Björn Samuelson har frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att förhindra den planerade indragningen av Riksradios distriktkontor på fem orter.

Eftersom de fem frågorna rör samma problem besvarar jag dem i ett sammanhang.

Riksdagsbeslutet år 1978 (prop. 1977/78:91, KrU 1977/78:24, rskr 1977/78:337) ger Sveriges Radio-koncernen relativt fria händer när det gäller planeringen av distriktverksamheten. I den proposition som föregick beslutet anges endast tre riksradioredaktioner utanför Stockholm, nämligen Malmö, Göteborg och "minst en redaktion till en ort i Norrland". Det anges också att det är angeläget att Riksradiation får möjlighet att även på andra orter bygga upp egna redaktioner som blir mer jämbördiga med Malmö och Göteborg då det gäller att bidra med en bred och varierad programproduktion. Vidare betonas vikten av ett samarbete med Lokalradiation och att Lokalradiation genom sin uppbyggnad delvis kan tjäna som Riksradios distriktsorganisation.

De fem frågorna om Riksradios distriktkontor föranleds av en utredning inom Riksradiation som mynnar ut i vissa förslag till organisatoriska förändringar. Riksradios styrelse har inte fattat något beslut i frågan.

Den förändrade distriktsindelning som nu övervägs faller inom ramen för Sveriges Radio-koncernens interna arbete och föranleder ingen åtgärd från regeringens sida.

Nr 94

Torsdagen den
8 mars 1984

---

*Om den planerade
indragningen av
Riksradios
distriktkontor på
vissa orter*

Torsdagen den
8 mars 1984

*Om den planerade
indragningen av
Riksradios
distriktskontor på
vissa orter*

Anf. 44 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet Göransson för svaret på min fråga, trots att jag hade väntat mig ett positivt besked.

Det är förvånande att det helt överläts till Sveriges Radio-koncernen att göra så omfattande förändringar som det här är fråga om. Att så är fallet framgår ju klart av svaret.

I 1978 års riksdagsbeslut slås det fast att en viktig del av Riksradios reformverksamhet under 1980-talet är en förstärkning och utbyggnad av distrikten. Målet skall vara att 40 % av programproduktionen sker utanför Stockholm. I dag är detta mål bara uppfyllt till tre fjärdedelar. Nu hävdas det t. o. m. att 40-procentsmålet i dag inte anses vara lika absolut som i slutet av 1970-talet. Vad säger statsrådet om denna formulering?

Det föreslås alltså att några av Riksradios distriktskontor skall läggas ned. Ett av dem är kontoret i Umeå. Detta förslag har mött mycket kraftiga protester, vilka enligt min mening är befogade och förståeliga. I Umeå har man nys investerat för över 5 milj. kr. i hypermoderna lokaler och hypermodern utrustning.

Vi har i Västerbottens län speciella geografiska förhållanden. Från Umeå till Tärnaby-Hemavanområdet är avståndet ca 35 mil. Att från Luleå eller Sundsvall bevaka exempelvis Umeås kulturliv och forskningen där måste anses omöjligt – i båda fallen rör det sig om ett avstånd på ca 28 mil. Jag vill här särskilt framhålla universitetets betydelse ur flera aspekter. Men härutöver finns där högskolor, regionsjukhus, FOA, arbetarskyddsstyrelsen, Norrlandsoperan, teatergrupper, regionmusiken, ett aktivt jazzliv osv. Även omfattande nordiska kontakter har etablerats inom såväl forskning som kulturliv.

Utredningens förslag kom som en total överraskning. Därtill är det en mycket kort remisstid. Beslutet skall fattas redan den 3 april. Motivet för omorganisationen är bl. a. rationalisering och besparing.

Jag vill här poängtera att programkostnaderna i distrikten är i genomsnitt ca 30 % lägre än i Stockholm. Distrikten ute i landet svarar för ca 31 % av programutbudet, med en budget som utgör endast 21 % av företagets totala budget.

Jag anser att det här måste ges rådrum, tid för framtagande av alternativa lösningar. Riksdagens beslut om målsättningen gäller väl fortfarande, statsrådet Göransson? Jag vill fråga om kulturministern är beredd att vidta några som helst åtgärder för att detta rådrum skall ges.

Anf. 45 PER ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Vi är många som har ställt samma fråga. Jag skall därför försöka undvika att säga samma sak som de andra frågeställarna, även om det kanske inte helt går att undvika.

Till att börja med vill jag tacka statsrådet Göransson för svaret på min fråga och Lars-Ove Hagbergs fråga. Lars-Ove Hagberg kan tyvärr inte själva ta emot svaret.

Nedläggningen av fem distriktskontor inom Riksradien kan ses som en

intern omorganisation inom Riksradien, vilket också sägs i svaret, för att spara pengar. Men jag ifrågasätter om man verkligen spar pengar genom att skapa större enheter, eftersom effektiviteten i dag är störst i de mindre enheterna ute i landet och inte i den stora enheten i Stockholm.

1978 års riksdagsbeslut om att 40 % av programproduktionen skulle ske ute i distrikten anser jag däremot inte vara en intern fråga för Riksradien – det är en fråga som riksdagen har all anledning att följa upp. Om distrikten skall nå upp till en nivå på 40 %, menar jag att en decentraliserad programproduktion måste finnas kvar. Det finns då inte anledning att koncentrera verksamheten till ett mindre antal orter än vad som nu är fallet.

Jag vill fråga statsrådet Göransson om regeringen håller fast vid att programproduktionen till 40 % skall ske ute i distrikten och inte ligga på något över 30 % som den gör i dag. Anser statsrådet Göransson att Riksradien och Sveriges Radios moderbolag fritt kan omtolka riksdagsbeslutet om att 40 % av programproduktionen skall ske ute i landet? Det är ju inte helt ointressant att få reda på hur det förhåller sig på den punkten.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 46 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag vill också tacka för svaret. Men jag vill säga till kulturministern att den nuvarande distriktskontorsindelningen stämmer mycket väl överens med 1978 års riksdagsbeslut. Därmed är detta faktiskt inte bara en intern fråga för radiokoncernledningen, utan det är i allra högsta grad också en fråga för kulturministern och för regeringen.

Jag har distriktskontoret i Växjö på min lott i det här fallet, vilket jag kan ta som ett utomordentligt bra exempel på att man följt intentionerna från 1978 om den decentralisering som man då beslutade om när det gäller Riksradien, och där distriktskontoret i Växjö – inte minst när det gäller kulturfrågorna för nordostregionen, för Småland och för Öland – verkligen presenterat kulturarbetarna i den här regionen för en större svensk publik. Det skulle inte ha varit möjligt om man inte hade gjort denna decentralisering, herr kulturminister. Detta är ett faktum.

Så gott som alla i detta land – ja, kanske inte alla men en stor del av svenska folket – känner till programmet Vattenringar, där småländska författare getts en möjlighet att komma fram till den svenska lyssnarpubliken, vilket är oerhört väsentligt.

Nu kan man invända att Malmö inte ligger långt ifrån Växjö och att distriktskontoret där mycket väl kan sköta också nordostregionen. Men jag tror inte att ens de utredare som har presenterat förslag om en nedläggning av de fem distriktskontoren med hedern i behåll vågar påstå att Malmökontoret skulle kunna göra det. Jag har all respekt för de människor som jobbar på distriktskontoret i Malmö, men jag ifrågasätter i allra högsta grad om de skulle kunna överta och i fortsättningen sköta också nordostregionen på ett tillfredsställande sätt. Det är naturligtvis inte samma sak för en författare

*Om den planerade
indragningen av
Riksradiens
distriktskontor på
vissa orter*

Torsdagen den
8 mars 1984

---

*Om den planerade
indragningen av
Riksradios
distriktskontor på
vissa orter*

eller någon annan kulturarbetare i Småland att åka ner till Malmö och göra program. En småländsk kulturarbetare skall göra sina program i den småländska miljön, och ingen annanstans.

Jag vill vädja till kulturministern att han gör allt vad som är möjligt för att bibehålla den decentralisering som ändå har betytt så mycket. Visst skall man spara inom Sveriges Radio, men jag tror inte att man skall göra det på den här nivån utan på en helt annan.

Anf. 47 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Jag ber först att få tacka kulturministern för svaret, även om jag tycker att det är väldigt tunt och kraftlöst.

I 1978 års riksdagsbeslut om Riksradion sades att ett viktigt arbete var – såsom flera talare tidigare har påpekat – att satsa på distrikten, som skulle stå för 40 veckotimmars produktion. I dag producerar de drygt 30 veckotimmar. Om man vill uppnå det mål som uttalades i riksdagsbeslutet och som innebar 40 timmars produktion i slutet av 1980-talet, kan det inte vara rätt att välja den väg man nu valt, nämligen att lägga ned distriktskontoren.

Detta är den ena sidan av saken. Såvitt jag förstär innebär en nedläggning att man går ifrån ett riksdagsbeslut, och en sådan åtgärd kan väl aldrig vara en intern fråga för Riksradion.

En annan sida är det förhållande som statsrådet Göransson själv klart och redigt beskriver i årets budgetproposition. Där står: "En genomgripande förändring av radio- och TV-situationen sker när program kan tas emot inte bara över det markbundna distributionsnätet utan också via videogram, satelliter och kablar. Utbudet ökar, de utländska programinslagen blir fler och det finns risk för att inhemska program som har betydelse för vårt kulturliv och vår samhällsdebatt blir undanträngda."

En nedläggning av Riksradios distriktskontor kan ju inte verka i någon annan riktning än att de farhågor kulturministern själv ger uttryck för kan komma att bli rå realitet. Eller, för att uttrycka det litet mildare: En nedläggning av distriktskontoren understödjer ju inte precis kampen mot den massmediala skräpkulturen, utan man avhänder sig ett verktyg i detta arbete. Det sistnämnda tror jag kulturministern kan vara överens med mig om, men det föranleder tydligen inte någon åtgärd från regeringens sida.

Herr talman! Enligt 8 § i avtalet med staten skall Riksradion i programverksamheten så allsidigt som möjligt tillvarata det programstoff och de möjligheter i övrigt som erbjuds i landets olika delar. Detta är en huvuduppgift som kan lösas av distriktskontoren. De kan presentera vad vi får ut av de satsningar som görs av ledamöter i det här huset, t. ex. på Ingsunds musikhögskola i Arvika, olika musikgymnasier, Geijerskolor osv.

Vi kommer ingen vart i kampen mot skräpkulturen genom en nedläggning av distriktskontoren – snarare blir det tvärtom.

Anf. 48 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Låt mig först konstatera att vi självfallet är överens om att det är värdefullt att vi har radioproduktion från alla delar av vårt land. Men det

intressantaste är naturligtvis att vi har program från olika delar av landet. Jag hoppas att vi kan vara överens också om den saken.

Jag har inte svårt att hänga med när Bertil Måbrink talar om hur bra det är att man har en nära förankring och att det är viktigt att man låter småländska kulturarbetare framträda i radio. Det tycker jag också är viktigt. Men när Bertil Måbrink beskriver miljön som om miljön på distriktskontoret i Växjö skulle vara speciellt småländsk till skillnad från miljön på distriktskontoret i Malmö, då tror jag att det är att göra för mycket av det som handlar om administration.

Låt mig så påminna om vad jag faktiskt har erinrat om i mitt svar. Detta är en fråga som har aktualiserats på grundval av en utredning som Riksradios ledning har beställt. Det är en utredning som skall syfta till att förstärka Riksradioredaktionerna. Det är en utredning som till sin karaktär är helt av den arten att det är Riksradios styrelse som själv skall ta ställning till den. Något beslut har ännu inte fattats. Att då förutsätta att riksdagen eller regeringen skall göra ingripanden tycker jag är att gå vid sidan av de regler som bör gälla. Det är naturligtvis först om organisationsförändringar äventyrar programpolitiken som det kan finnas anledning att ta upp en diskussion, och då får man göra det. Då skall man också komma ihåg att det är radionämnden som har att tolka om avtalet uppfylls.

När det sedan gäller diskussionen om procentsatser i fråga om produktionen av program vill jag bara påpeka att jag fått såväl interpellation som fråga i det ämnet och kommer att ta upp det vid det tillfälle då interpellationen besvaras.

Anf. 49 PER ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag återkommer till det som jag sade förut, nämligen att effektiviteten är störst vid de mindre enheterna. Då förefaller det inte klokt att lägga ned det som är effektivast, de små enheterna, för att spara pengar. Jag finner övervägande skäl tala för att de distriktskontor som är ifrågasatta för nedläggning bör vara kvar. Dessutom tycker jag att argumenten ibland är väl enkla. I Örebro t. ex. är ett av argumenten rent lokalmässigt. Man säger att Riksradios lokaler, som ligger i eget hus, behövs för regional-TV, som snart skall börja sin verksamhet. Det finns ju tre områden i Mellansverige som ännu inte har någon regional-TV men skall få sådan. Man vill alltså ha lokalerna för den verksamheten, och då är det enkelt att lägga ned Riksradios distriktskontor. Jag tror att det är för lättvindigt. Jag tror att det går att ordna lokaler för Riksradion på annat sätt, om TV måste ha radions nuvarande lokaler.

Skall man rationalisera, skall man göra det för att höja effektiviteten – då blir det en besparing. Läger man ned det som visat sig ha den bästa effektiviteten, går man kraftgång i stället för att röra sig mot en verksamhet som kan bedrivas till lägsta möjliga kostnader och ge bästa möjliga resultat.

Nr 94

Torsdagen den
8 mars 1984

---

*Om den planerade
indragningen av
Riksradios
distriktskontor på
vissa orter*

Anf. 50 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Ja visst, det viktigaste är naturligtvis att vi verkligen får radioprogram. Jag tror emellertid, herr kulturminister, att programproduktionen blir billigast vid distriktskontoren. Dessutom blir kvaliteten på programmen den bästa där. Kulturministern kan själv förvissa sig om den saken genom att titta på distriktskontorens programutbud. Studera det rika programutbudet av musik t. ex. som Karlstadredaktionen tillhandahåller västra Sverige.

Beträffande frågan om huruvida man skall hålla fast vid en produktion om 30 eller 40 veckotimmar säger kulturministern att han skall ge ett svar vid annat tillfälle. Men jag trodde att vi här skulle kunna diskutera alla aspekter. Vi behöver väl inte inskränka oss till att diskutera enbart en teknikalitet. Det gäller ju ändå en nedläggning av ett distriktskontor och en eventuell utflyttning.

Anf. 51 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Vilket distriktskontor som gör programmen är naturligtvis inte huvudfrågan. Men vi kan väl vara överens om att en viss skillnad föreligger. På ett distriktskontor i Smålandsregionen, i den småländska miljön, har man självfallet större möjligheter att åka ut i regionen och nå människorna. Hur man än anstränger sig – även om distriktskontoret i Malmö utökas med fyra personer – blir möjligheterna ändå inte desamma. För de människor som arbetar med kultur är miljön och omgivningen betydelsefulla faktorer när det gäller att få en bra kvalitet på programmen. Det är väl helt klart.

Så till huvudfrågan. När man äntligen fått till stånd en decentralisering och när det har börjat gå bra, då skall man helt plötsligt göra inskränkningar. Man skall spara. Vi är inte motståndare till att även Sveriges Radio sparar. Men om man skall spara, får man inte göra det på den nivå där produktionen är billigast. Det har upprepats många gånger. Det skall i stället göras på en annan nivå, i toppen.

Inte heller är vi emot ett utvidgat samarbete mellan de olika radioformerna i syfte att göra besparingar. Jag tror faktiskt att man kan göra sådana. Vidare tror jag att man så småningom kan föra en diskussion om ett enda radiobolag, just för att administrativt göra besparingar. Men det är någonting helt annat än att bara börja plocka bland de verkliga kvalitetsbitarna inom Riksradiation. Det reagerar vi emot.

Jag förstår inte varför kulturministern i dag inte kan diskutera de 40 procenten i enlighet med 1978 års beslut. Varför springa undan? Den frågan hör i högsta grad ihop med den här diskussionen.

Anf. 52 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Ja visst är vi överens, statsrådet Göransson, om att vi skall ha värdefulla program från alla delar av landet. Det är ju av det skälet som de fem frågor som nu behandlas har framställts. Vi tror nämligen att det föreligger en uppenbar risk att de värdefulla program spolieras som i dag

Torsdagen den
8 mars 1984

---

*Om den planerade
indragningen av
Riksradios
distriktskontor på
vissa orter*

produceras i de aktuella distrikten.

I exempelvis Umeådistriktet produceras en mängd program. Om distriktsradion i Umeå läggs ned, tror jag att det blir svårt för statsrådet Göransson att garantera att programmen får produceras i framtiden. Det gäller flera program, t. ex.: Här i norr, La Bohème från Norrlandsoperan, Sommarmorgon, Lyhört, Damernas, Jazz i Västerbotten, Kära-serien, Radio Ellen, radions enda kvinnoprogram, Här och tvärs, Barntillåtet, Columbus, ett forskningsprogram, Moment 84, På resa med Holger, Gråt inte – forska, ett program om kvinnoforskning och Jazz på scharinska.

Det föreligger alltså en risk för att dessa program inte får existera i fortsättningen.

Om det nu skall sparas pengar, måste man väl se på möjligheterna till ett samarbete exempelvis mellan Riksradiation och Lokalradiation – inte så att Lokalradiation blir någon sorts agentur för Riksradiation utan att vissa andra resurser kan samordnas.

Vad man nu med fog kan befara är att dessa viktiga programpolitiska mål kan komma till korta i en alltför snabbt genomförd och på ekonomiska överväganden grundad förändring av antalet distrikt. Det är ju detta som det handlar om. Och därför behövs det rådrum.

Bengt Göransson säger att det bara handlar om en utredning. Men tänk om utredningen fullföljs till beslut – då är skadan redan skedd.

Anf. 53 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Låt mig börja med att vända mig till Bertil Måbrink och redovisa bakgrunden till att jag här avvisar diskussionen om programproduktionens omfattning. Jag gör det därför att den fråga som Bertil Måbrink och övriga har ställt är: Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att förhindra den planerade indragningen av Riksradios distriktskontor i Växjö, Karlstad osv.? Den andra frågan har inte ställts av Bertil Måbrink, Björn Samuelson, Per Israelsson, John Andersson eller Lars-Ove Hagberg. Den har däremot ställts av Tore Nilsson och i form av en interpellation riktats till mig av Gunnar Olsson. Och jag tycker att respekten mot dem – som är lika stor som den respekt jag känner för er – kräver att jag väntar till den 23 mars, då jag skall ta upp den frågan. Eftersom det blir en interpellationsdebatt är ni naturligtvis välkomna att delta också i den. Jag tycker faktiskt att det är en fördel att hantera den frågan på det sättet.

Beträffande den argumentering som förts fram om värdet av de små distrikten vill jag säga att jag delar uppfattningen att det är viktigt att ha en decentraliserad produktion; jag för min del skulle kunna tänka mig 24 distrikt.

Anf. 54 PER ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Det är ett utmärkt konstaterande som kulturministern gör när han säger att han delar vår uppfattning att det är bra med en decentraliserad produktion. Det leder till slutsatsen att det också är bra om de nuvarande distrikten får vara kvar.

Torsdagen den
8 mars 1984

---

*Om den planerade
indragningen av
Riksradios
distriktskontor på
vissa orter*

Jag vill sedan – på den korta tid som jag har – säga att Lokalradion inte kan ersätta Riksradiion, för de sysslar med två helt olika saker. Lokalradion skall ge dagsaktuella nyheter och spegla vad som sker i närmiljön, och Riksradiion skall ge en fördjupning och en bättre förståelse av vad som händer i en litet vidare krets men samtidigt ha anknytning till kultur, utveckling och kulturpersoner inom den egna regionen. Detta är primärt.

Om vi slår sönder den distriktsorganisation som vi har i dag riskerar vi att dessa värdefulla kontakter – som exempelvis i vår region har fungerat sedan 1960 – bryts sönder, vilket är till skada för riksradioverksamheten.

Anf. 55 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är bra att kulturministern är så generös att han uttalar sig för att vi skall ha 24 distriktskontor. Men nu handlar det om 5, och då är vi alltså överens om att de kommer att få vara kvar – vi sträcker oss nämligen inte längre än till dessa 5.

Beträffande de 40 procenten skall jag inte tjata mer – jag kan respektera kulturministerns argument på den punkten. Men jag måste ifrågasätta hur det kan vara möjligt att organisera så att det blir två debatter om ungefär samma frågor. Det är väl ändå att slösa både med ministerns tid och med riksdagens tid, och vad jag förstår har direktiven om att det skall vara denna uppdelning kommit från departementet.

Jag tycker att sådant skall undvikas i fortsättningen. Vi hade mycket väl kunnat diskutera detta i en gemensam debatt – det vore att vara rationell.

Anf. 56 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Eftersom repliktiden är så knapp, skall jag uppehålla mig bara vid en enda fråga.

Statsrådet Göransson säger att det här trots allt bara är fråga om en utredning och att man, om det visar sig att Riksradiion inte följer intentionerna från riksdagsbesluten, i det läget får vidta åtgärder. Men är det då inte bättre att göra en noggrannare utredning, för att se var man eventuellt skulle kunna spara in de pengar det gäller utan att göra sådana allvarliga ingrepp i distriktsindelningen som det enligt den gjorda utredningen nu faktiskt är fråga om? Jag tror att det skulle vara en mycket bättre utväg. Man skulle då också vinna stor respekt, framför allt hos alla de människor som arbetar på de distrikt som nu hotas av nedläggning.

Anf. 57 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar ja till inbjudan till interpellationsdebatten och lämnar därmed diskussionen om producent- och produktionstimmar. Jag skall alltså återkomma, dock under förutsättning att tiden kommer att passa mig i egenskap av småbarnsförälder.

Låt mig i stället återgå till den frågeställning som vi diskuterade i början av debatten. Anser kulturministern att en nedläggning av de aktuella distriktskontoren är ett sätt att möta den anstormning som vi i dag märker på det massmediala området?

Torsdagen den
8 mars 1984

---

*Om den planerade
indragningen av
Riksradios
distriktskontor på
vissa orter*

Anf. 58 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Först beträffande procedurfrågan: Den uppdelning i fråge- och interpellationsdebatt som har skett har inte berott på önskemål från min sida, eftersom jag kommer att vara här vid båda tillfällena. Däremot är det naturligtvis en fördel om de som ställer frågor resp. interpellationer har en chans att vara med när dessa besvaras.

Jag sade att jag tycker att det är bra att man har en decentraliserad radioproduktion. Jag tycker alltså att det är bra att man har produktion på många ställen. Jag sade att jag kan tänka mig 24 distriktskontor, och det har vi också på sätt och vis, nämligen genom att vi har lokalradiostationer. Det var med en viss besvikelse jag noterade att Per Israelsson menar att Lokalradion duger till att producera nyhetsprogram men tydligen inte klarar att göra andra program.

Anf. 59 PER ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Låt mig slutligen återigen påpeka att Lokalradion och Riksradiion inte har samma uppgifter. Jag kan för min del tänka mig, som man också gör i utredningen, ett samarbete mellan dessa två former av radioverksamhet. Det kan bedrivas på den administrativa sidan, på den tekniska sidan osv. Däremot är det svårt att i programarbetet få kvalificerade journalister som kan ägna sig åt två olika typer av verksamhet som väsentligen skiljer sig från varandra.

Jag kan därför inte se Lokalradion som en lokal variant av Riksradiion. Jag tycker att det är ett oriktigt synsätt. Även om vi skall ha den samordning och det samarbete som går att åstadkomma på området, måste vi också ha en decentraliserad riksradio.

Anf. 60 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Jag konstaterar att kulturministern tråkigt nog inte vill svara på den här frågan eller ens kommentera vad han själv i texten i årets budgetproposition tar upp som en viktig aspekt på radio-TV-området. Han vill inte kommentera distriktens betydelse i förhållande till de problem som han där beskriver. – Då får väl jag tolkningsföreträdare i denna fråga.

Anf. 61 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är ointressant om det är kulturministern eller tjänstemännen på departementet som har föreslagit den här uppdelningen. Faktum kvarstår: Det är slöseri med tid och krafter att göra på det här sättet.

Anf. 62 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Det passar sig kanske inte att ställa frågor tillbaka, men jag vill ändå fråga Bertil Måbrink: Är det av vikt om den som ställt interpellationer och frågor i det andra ämnet har tillfälle att vara med när jag svarar?

När det gäller Björn Samuelsons fråga vill jag påpeka att jag faktiskt redan i budgetpropositionen har sagt att jag tycker att det är viktigt att man gör radioprogram.

Anf. 63 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är självfallet viktigt, och det har jag också sagt, men jag har talat om att vi står inför det faktum att debatten blir uppdelad och att det är en felaktig handläggning när departementet delar upp den på detta sätt.

Det hade varit värdefullt att föra hela debatten nu, men det kan självfallet inte ske när inte interpellanten är här, därför att departementet har delat upp det hela på det här sättet.

Anf. 64 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Jag skall inte etikettera kulturministerns senaste replik till mig. Jag vill inte göra det här i kammaren. Men det är inte bara fråga om att göra radioprogram – utan att göra radioprogram med en viss kvalitet, statsrådet.

Det var i det sammanhanget jag tog upp diskussionen om inte distrikten har en viktig uppgift att fylla när det gäller att sprida kunskap om den befintliga nationella kulturen från distrikten och ut över hela landet. Det är klart att jag som värmlänning är särskilt intresserad av att behålla distriktskontoret i Karlstad, eftersom vi har ett speciellt fint kulturarv i Värmland.

Anf. 65 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag ser mig nödsakad att ännu en gång ta upp procedurfrågan. Tidpunkten för besvarande av frågor och interpellationer görs upp i samråd mellan dem som ställer frågorna och statsrådet som skall svara. Vi försöker alltid hitta tider när båda kan vara här. Detta är motivet till att man ibland får dela upp debatterna i olika avsnitt och jag får komma hit på flera frågestunder med i stort sett samma frågor. Det är ganska naturligt. Man skall och bör göra på det sättet.

Jag hade naturligtvis kunnat erbjuda er att skjuta på besvarandet av dessa frågor utöver vad riksdagsordningen egentligen säger. Men då hade svaret kommit efter det att Riksradios styrelse har haft möjlighet att diskutera frågan vidare – och jag är inte säker på att det var det ni eftersträvade.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1983/84:361 om den framtida organisationen av Sveriges Radio AB

Anf. 66 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Rune Gustavsson har frågat mig om jag avser att ge massmediekommittén (U 1982:07) tilläggsdirektiv i syfte att utreda Sveriges Radio-koncernens framtida organisation eller om jag på annat sätt avser utreda frågan.

Massmediekommitténs uppdrag är koncentrerat till frågor rörande satellitmottagning och kabeldistribution. I tilläggsdirektiven till kommittén (Dir. 1983:19) sägs bl. a. att kommitténs uppgift bör vara att lägga fram förslag till

beslut om principer för utbyggnad och utnyttjande av ny teknik för massmediaändamål. Kommittén skall belysa hur användningen av ny teknik påverkar radio- och TV-verksamhet av nuvarande slag. Massmediekommittén kommer att presentera sina förslag i augusti i år.

I tilläggsdirektiven till massmediekommittén anförde chefen för utbildningsdepartementet att Sveriges Radio AB bör vara oförhindrat att aktualisera och genomföra organisatoriska förändringar inom koncernen och att hon i den mån förändringarna är av en sådan art att de kräver avtalsförändringar räknade med att företaget kommer in till regeringen med förslag till sådana. Sveriges Radio utreder nu med stöd av denna initiativrätt en rad frågor som rör koncernens organisation, regionalisering, betal-TV m. m. I samband med årets anslagsframställning kommer Sveriges Radio-koncernen att redovisa förslag i dessa frågor.

Förberedelserna för ett nytt avtal sker enligt min mening bäst i form av en parlamentarisk beredning. När massmediekommittén och Sveriges Radio AB lagt fram sina förslag kommer vi att ha ett bra underlag för utformningen av direktiv till en sådan beredning.

Anf. 67 RUNE GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som var ett klart besked på min fråga.

Jag ställde frågan därför att jag är övertygad om att Sveriges Radio AB står inför organisatoriska förändringar. Och om det skall göras förändringar av den nuvarande organisationen bör det enligt min mening ske när nytt avtal skall ingås.

Det torde inte vara någon överdrift att säga att den tekniska utvecklingen kommer att medföra betydande förändringar på etermediaområdet under de närmaste åren. Man kan naturligtvis beklaga att massmediekommittén i sina direktiv inte fick uppdraget att utreda eventuella organisatoriska förändringar och förbereda ett nytt avtal när det nuvarande utgår. Men det svar jag har fått är helt tillfredsställande, och jag tackar för det.

Jag vill emellertid poängtera vikten av det parlamentariska inflytandet i det arbete som skall ske inför den nya avtalsperioden. Det vore också bra om vi kunde få en bred politisk uppslutning kring hur verksamheten inom Sveriges Radio AB i framtiden skall bedrivas. Därför är det självklart att partierna är med i förberedelsearbetet såväl beträffande organisations- och rationaliseringsfrågorna som beträffande målsättningsfrågorna.

Den 1 juli 1986 skall detta förberedelsearbete vara färdigt och ett nytt avtal vara i hamn. Då skall vi ha klarhet i bl. a. så viktiga frågor som vilken organisation vi skall ha, hur ekonomin skall klaras och vilken målsättningen för programutbudet skall vara. Jag hoppas därför att den parlamentariska beredning som statsrådet har utlovat så snart som möjligt blir tillsatt och att den får god tid på sig att arbeta. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

---

*Om åtgärder för att
lösa kulturtid-
skrifternas
problem***13 § Svar på fråga 1983/84:366 om åtgärder för att lösa kulturtid-
skrifternas problem****Anf. 68** Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Eva Hjelmström har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att lösa kulturtidskrifternas problem när det gäller distribution och ekonomi.

Statligt stöd till kulturtidskrifter har i nuvarande form utgått sedan år 1977, innevarande budgetår med ett belopp av 9,6 milj. kr. Stödet har skapat förutsättningar för många tidskrifter att komma ut. Sverige har bl. a. därigenom fått en rik flora av kulturtidskrifter av hög kvalitet.

Trots ett omfattande ideellt arbete och trots det statliga stödet brottas många kulturtidskrifter med ekonomiska problem. Svårigheterna är onekligen störst på distributionssidan. Kulturrådet har under ett antal år verksamt förbättrat tidskrifternas marknadsföring: En katalog över kulturtidskrifter har nyligen kommit ut för fjärde året, kulturtidskriftsfestivaler har arrangerats i Malmö, Göteborg och Stockholm. Rådet har i sin senaste anslagsframställning aviserat att erfarenheterna skall sammanställas och läggas till grund för preciserade förslag.

Med hänsyn till detta samt 1982 års bokutrednings och folkbiblioteksutredningens snart avslutade arbete är jag f. n. inte beredd att föreslå förändringar av de statliga insatserna för kulturtidskrifter.

Anf. 69 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tackar Bengt Göransson för svaret på min fråga.

Det är ett obestridligt faktum – det erkänner kulturministern också – att intresset för de svenska kulturtidskrifterna stadigt ökar. Men med tillgängligheten är det inte särskilt väl beställt.

Kulturministern hänvisar i sitt svar till bokutredningen och folkbiblioteksutredningen. Det är ju ett faktum att biblioteken just skulle kunna utgöra en naturlig distributionskanal. Men de får i dag minskade anslag.

Detta innebär att de inte har möjlighet och inte har råd att köpa in kulturtidskrifterna i den omfattning som de skulle önska. Såsom exempel kan nämnas att av de kulturtidskrifter som får statligt stöd – i och för sig otillräckligt – i genomsnitt bara en femtedel återfinns på biblioteken. Ingen kommun och inget länsbibliotek har samtliga tidskrifter, inte ens i ett enda exemplar. Dessutom finns de i regel inte till låns på samma sätt som böcker.

Vi återkommer till frågan om bibliotekspengarna. Jag tycker att det är en skandal att socialdemokraterna här har svikit tidigare utfästelser om ytterligare pengar i avvaktan just på dessa utredningar.

Hur ser det ut utanför biblioteken? Ja, ta Pressbyran eller Presam. Vi har från vpk tidigare krävt att Presam skall församhälleligas, därför att det är en viktig distributionskanal. Vad hittar man? Ja, inte hittar man kulturtidskrifterna. I regel hittar man porr samt Allers och liknande, inte de kvalitativa högtstående tidskrifter som erhåller statligt stöd och som handlar om allt från litteratur, konst, teater, musik och film till internationella frågor.

Även bokhandeln har svårigheter. Jag har själv gjort en liten undersökning. Det visade sig snabbt att det är näst intill omöjligt att få tag på en hel del av dessa kulturtidskrifter.

Vi vet som sagt att det finns ett intresse för dessa tidskrifter. De försök som har gjorts ute i landet, t. ex. i Borgholm, visar att intresset är stort. I Borgholm har man gjort en särskild undersökning, och från 900 till klart över 4 000 exemplar av kulturtidskrifterna utlånades så snart de började behandlas såsom böcker.

Flera försök behövs. Jag tycker inte att kulturministerns svar är tillfredsställande. Det krävs snabba åtgärder på detta område.

Anf. 70 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag håller med Eva Hjelmström om att en verksamhet, där biblioteken engagerar sig för ett bekantgörande av kulturtidskrifterna, är viktig. Jag hoppas att vi mot bakgrunden av de resonemang som kommer att föras om folkbiblioteksutredningens betänkande skall kunna ta ställning till vad vi på den punkten kan göra.

Däremot är jag inte övertygad om att Pressbyrån, tobakshandlare och varuhus är de rätta kanalerna för emellanåt ganska kvalificerade och särpräglade kulturtidskrifter. Utöver bidaget till produktionen som under de senaste sex åren har ökat från 2,5 till 9,6 milj. kr. vore det kanske inte det allra bästa sättet att också ha ett tryckbidrag, som gjorde att man tryckte ett stort antal tidskrifter, vilka hamnade på fel ställen, där de inte hade förutsättningar att nå sin publik. Man måste ha den grundläggande insikten.

Man kan också fråga om det alltid är tidningarna med de största upplagorna som har det allra starkaste genomslaget. Där ligger faktiskt, Eva Hjelmström, något av ett kommersiellt betraktelsesätt, att bara den tidning spelar roll som har en mycket stor upplaga. Jag vet många författare, som har spelat en oerhört stor roll för svenskt kulturliv och svenskt litterärt liv, trots att deras upplagor inte har tillhört de mest lästa och älskade.

Anf. 71 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Beträffande det sista måste kulturministern ha missförstått mig. Jag har inte sagt att den tidning som spelar en kommersiell roll skulle vara den mest betydelsefulla. Vad jag försökte föra fram var just att vi ger ett statligt stöd till bra kulturtidskrifter, även om de inte har en särskilt stor upplaga, men att vi också måste se till att de kan nå ut. Det gör de inte i dag.

Jag tycker att kulturministern tar fel när han säger att Pressbyrån inte skulle vara en bra distributionskanal. Om man inte ens känner till en tidskrift, hur skall man då kunna köpa den?

Så till frågan om biblioteken. Det som hittills sipprat ut från utredningarna verkar inte särskilt lovande för en kraftig kvalitativ upprustning av biblioteksstandarden i landet. Detta är skrämmande, och det går ut just över den här typen av publikationer, exempelvis kulturtidskrifterna.

I Stockholm, Göteborg och Malmö går det naturligtvis, som sägs i svaret, att få tag på kulturtidskrifter om man verkligen anstränger sig. Men i landet i

övrigt är det oerhört svårt.

Som jag tidigare framhöll har biblioteken faktiskt fått se sina anslag minska. Hur skall de då kunna göra sådana försök som man har gjort i Borgholm och som är oerhört värdefulla? Det är omöjligt för dem när de inte ens ständigt kan förnya sitt bokbestånd och hålla det aktuellt.

Anf. 72 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Problemet för kulturtidskrifterna är väl ändå inte bara att de inte finns tillgängliga för personer som vill köpa dem.

Vi har ganska många tidskrifter. Utan att ha konfererat med Eva Hjelmström vågar jag gissa att det finns så många tidskrifter att inte ens Eva Hjelmström hinner läsa alla, trots den relativt goda tillgång som hon ändå måste ha till de tidskrifter det handlar om.

Det gäller att stötta en distribution som kan nå de emellanåt ganska begränsade publikgrupper som finns för varje tidskrift.

I min förra replik ville jag säga att också den lilla publiken är värd att söka upp. Men det är inte alldeles givet att den smalaste publiken står att finna vid pressbyråkiosken.

Anf. 73 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Det är självfallet inte enbart ett distributionsproblem utan det är, som tidigare framhållits, även en kostnadsfråga i produktionsledet.

Jag tar fasta på att kulturministern säger att man vill stötta en distribution som kan nå också den smala publiken.

Samtidigt vidhåller jag att jag är besviken över det svar som kulturministern gett. Jag anser att man bör tillsätta en utredning som snabbtredet just distributionsledet, vars situation onekligen är väldigt besvärlig, speciellt nu när folkbiblioteken har den ekonomiska situation som de har.

Anf. 74 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Vi har ett utomordentligt fint organ som kan göra den typen av snabba operationer, nämligen kulturrådet. Det är en av dess uppgifter.

Anf. 75 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Kulturrådet är medvetet om problemet och har på olika sätt gjort propåer. Bl. a. har rådet begärt mer pengar till kulturtidskrifterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1983/84:381 om skolstrejken i Rinkeby

Anf. 76 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Karin Andersson har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att få slut på den tragiska skolstrejken i Rinkeby.

Låt mig börja med att konstatera att det av uppgifter i dagens tidningar att

döma är slut på strejken i Rinkeby. Det är i så fall mycket glädjande om en för alla parter godtagbar lösning kunnat nås.

Låt mig därefter slå fast att skolstrejker inte är rätt sätt att försöka åstadkomma förändringar i skolan och att jag har sett på situationen i Rinkeby med stor oro.

Jag måste konstatera att det inom ramen för gällande föreskrifter och de medel som staten tillskjuter är på lokal nivå som ansvaret ligger för hur undervisningen för invandrarelever skall organiseras. Någon förutsättning för regeringen att vidta åtgärder i det enskilda fallet finns inte.

Vad beträffar min syn på invandrarundervisningen i stort vill jag hänvisa till den principiella uppfattning som jag på regeringens vägnar gav uttryck för senast i generaldebatten vid Nordiska rådets 32:a session.

Anf. 77 KARIN ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag skall be att få tacka Bengt Göransson för svaret. Det var med oerhört stor lättnad jag hörde nyheten i morse i radion att skolstrejken i Rinkeby upphört. Den har varit olycklig ur många synpunkter, framför allt naturligtvis ur barnens synpunkt.

Jag är helt överens med statsrådet om att skolstrejk inte är något bra sätt att försöka åstadkomma förändringar. Mitt eget parti, centern, har genom sina representanter i skoldirektionen i Stockholm också varit starkt pådrivande för att få slut på strejken. Åtta veckor utan undervisning innebär naturligtvis ett stort avbräck för de barn det gäller.

Detta är en lokal fråga, säger statsrådet Bengt Göransson. Det var frågan om musikklasserna i Adolf Fredrik också, men där ingrep statsrådet Göransson, vilket var tacknämligt.

Dess värre är jag rädd för att statsrådet Göranssons agerande i detta fall snarare försvårat en lösning av frågan än tvärtom. Jag tänker på de uttalanden som skolministern gjorde bl. a. i samband med Nordiska rådets session när det gäller undervisningen av finska barn i Sverige. Dessa uttalanden vittnar om en ganska ogenerös inställning till de önskemål som förs fram av Sverigefinnarna och deras organisationer i Sverige. Jag beklagar den inställningen.

Nu gällde inte min fråga den stora sakfrågan, som jag gärna vill komma tillbaka till i ett annat sammanhang eftersom den är värd att diskutera. Statsrådet säger i svaret att den uppfattning som redovisats var regeringens uppfattning. Jag hoppas att den uppfattningen kan komma att förändras innan den proposition skall framläggas som vi alla väntar på med stort intresse, med utgångspunkt i Birgitta Ulvhammars betänkande.

Anf. 78 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Eftersom Karin Andersson i sin replik till mig hävdar att den svenska regeringen skulle ha en ogenerös attityd till invandrarundervisningen känner jag mig nödsakad att upprepa en del av det jag sade vid Nordiska rådets session.

Jag sade att enligt min uppfattning måste varje insiktsfull bedömare notera

Torsdagen den
8 mars 1984

*Om skolstrejken i
Rinkeby*

att hemspråksundervisningen i Sverige både är buren av starka ambitioner och präglad av generositet. Jag föreställer mig att vi har mera av hemspråksundervisning i vårt land än vad man har i de flesta andra länder – i varje fall de flesta andra nordiska länderna.

Jag pekade också på att vi med definitionen hemspråksundervisning har gått längre än man kommer om man nöjer sig med modersmålsbegreppet som definition. Hemspråksdefinitionen innebär nämligen att man i Norrbottens län kan konstatera att var femte elev har finska som hemspråk, men samtidigt också kan konstatera att det inte innebär att alla dessa elever själva i någon större omfattning talar finska. Med denna definition möjliggör vi för ett mycket stort antal barn, som själva inte har finska som modersmål, men har finskspråkiga personer i sin familj, att lära sig att utveckla kunskaperna i finska. Jag tillät mig förra veckan säga att detta med all sannolikhet innebär att vi medverkar till att utveckla det finska språket i Sverige och till att befästa den finskspråkiga kulturen i Sverige långt mer än man skulle göra om man hade nöjt sig med den begränsade modersmålsdefinitionen.

Jag har också uttalat att regeringen har en mycket bestämd vilja att utforma regler för denna verksamhet i nära samråd med dem som är berörda.

Anf. 79 KARIN ANDERSSON (c):

Herr talman! Statsrådet Göransson hörde fel. Jag sade inte att man från regeringens sida hade en ogenerös inställning till invandrarundervisningen. Jag sade att man hade redovisat en ogenerös inställning till de finska barnens undervisning och till de önskemål som framställts från Sverigefinnarna.

Vad jag därmed menar är att det rör sig om en viss särställning för de finska barnen.

Definitionen av modersmål och hemspråk tog jag över huvud taget inte upp. Jag trodde inte det hörde till denna fråga. Men eftersom statsrådet nu tog upp detta vill jag gärna säga att jag har den uppfattningen – som jag har gett uttryck för i många sammanhang och som den regering jag själv tillhörde också gav uttryck för – att det finns skäl att särbehandla de finska barnen när det gäller undervisningen och tillgodose önskemålen i någon mån. Jag menar inte att man till fullo kan tillgodose dem, men när det finns möjligheter bör man kunna tillgodose dessa önskemål inom ramen för det nordiska samarbete som vi alla är så glada över och vill slå vakt om.

Anf. 80 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag hade egentligen inte heller någon anledning att ta upp ett resonemang om språkliga definitioner men gjorde det därför att Karin Andersson i sin replik påstod att mitt inlägg vid Nordiska rådet skulle ha präglats av bristande generositet. Jag vill bestämt hävda att det inte var så. Jag tycker också att vi, vid de jämförelser som kan göras mellan våra länder, har relativt bra på fötterna när vi går ut och möter företrädare för de finska invandrargrupperna. De har självfallet en särställning. Det framgår också av den hantering som sker av den finska språkfrågan.

Anf. 81 KARIN ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag är glad för det här senaste uttalandet av skolministern. De finska invandrarna har en särställning därför att de är många och oftare än andra språkgrupper ger underlag för s. k. hemspråksklasser. Men de har inte, såvitt jag vet, en av statsmakterna nu uttalad särställning, såsom jag anser att de borde ha inom ramen för det nordiska samarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1983/84:110 till näringsutskottet

1983/84:119 till konstitutionsutskottet

16 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 8 mars

1983/84:124 av *Hans Göran Franck* (s) till utbildningsministern om åtgärder för att förbättra kunskaperna om de mänskliga rättigheterna m. m.:

Sverige har sedan länge spelat en aktiv roll inom FN och dess organ när det gäller normbildning i fråga om mänskliga rättigheter (MR). Detta har bl. a. gällt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, konventionerna om medborgerliga och politiska och ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, som har kompletterats med regionala konventioner samt andra texter och resolutioner av betydelse för skydd av mänskliga rättigheter (minireglerna för behandling av fångar, deklarationen om skydd för alla människor från tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling, Code of Conduct for Law Enforcement Officials, International Code of Medical Ethics etc.).

Inom Unesco har Sverige betonat vikten av undervisning i ämnet mänskliga rättigheter. I likhet med övriga nordiska länder ansåg Sverige att program XIII om fred, mänskliga rättigheter och internationell förståelse skulle ges betydligt högre prioritering i Unescos plan för 1984–1989.

Vid Unescos generalkonferens i Belgrad 1980, där Sverige spelade en aktiv roll, antogs en resolution som uttryckte konferensens övertygelse att "utveckling av kunskap om mänskliga rättigheter genom undervisning och information är en av de grundläggande faktorerna för allas åtnjutande av mänskliga rättigheter" och som godkände Planen för utveckling av undervisningen om mänskliga rättigheter för 1981–1987. I samma resolution uppmanas medlemsstaterna att vidta "alla lämpliga åtgärder för att undervisning om mänskliga rättigheter skall bli en fundamental del av yrkesutbildningen". I

Nr 94

Torsdagen den
8 mars 1984

---

*Meddelande om
interpellation*

Torsdagen den
8 mars 1984

---

*Meddelande om
interpellation*

planen uppmanas medlemsstaterna att vid universiteten inrätta professorer, ordna kurser i MR för yrkesförbund, skapa nationella centra för undervisning, forskning och dokumentation i fråga om MR, organisera konferenser och möten om MR-undervisning, framställa textböcker om MR för grundskola och gymnasium liksom för de yrkesgrupper som har direkt anknytning till MR. Vidare ingår i planen att göra uppställningar över inhemska lagar och internationella instrument som gäller MR, att utarbeta förslag till kursplaner i olika ämnen för MR-undervisning i grundskolan, gymnasiet, universitetet samt för informell undervisning för de yrkesgrupper som har anknytning till MR. I fråga om metoder uppmanas medlemsstaterna att organisera möten för dem som har ansvar för utbildning och fortbildning av lärare på olika nivåer och för andra relevanta yrkesgrupper.

Ett expertmöte organiserat av Unesco 1982 i Strasbourg, där Sverige var representerat, rekommenderade medlemsstaterna att bl. a. "stödja utbildning och forskning inom MR-området och att i det egna landet företa lämpliga åtgärder för att inleda aktiviteter för att främja MR och deras beskydd" samt att "ge fortbildning och specialutbildning i MR för relevant personal i närliggande arbetsområden som polis- och fängelsepersonal, sjukvårdspersonal samt tjänstemän som har ansvar för flyktingar, invandrare och minoriteter".

Också inom Europarådet deltar Sverige aktivt i arbetet med MR-undervisning både på skolnivå och inom utbildning av olika yrkesgrupper.

Jämställdhet, fred, mänskliga rättigheter och internationell förståelse betonas i svenska läroplaner under "övergripande målsättningar". I klassrummet är det ofta stora svårigheter att genomföra läroplanernas intentioner.

Det finns i Sverige ett betydande intresse bland lärare att föra in MR i undervisningen i olika ämnen. Lärarna saknar ofta tillräcklig utbildning för detta ämne. Det finns inte heller någon fortbildning att tillgå. Om det finns fortbildningskurser i ämnen som faller under "övergripande målsättningar" i läroplanerna, visar det sig att lärare inte beviljas tjänstledighet med de löneförmåner som finns för andra, av myndigheterna prioriterade ämnen. Det råder brist på material, framför allt sådant som är anpassat till elevernas eget behov. Det material som finns är spritt inom ett antal frivilliga organisationer. Det är inte samlat på någon central plats dit intresserade lärare kan vända sig för att få rådgivning och material. Att införa MR i undervisningen i olika ämnen i ungdomsskolan medför därför ofta en alltför stor arbetsbörda för den enskilde läraren.

Under hänvisning till det ovan anförda vill jag ställa följande fråga till utbildningsminister Lena Hjelm-Wallén:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att främja och förbättra forskning, undervisning och information i fråga om mänskliga rättigheter?

17 § Meddelande om frågor

Nr 94

Torsdagen den
8 mars 1984

Meddelades att följande frågor framställdes

den 7 mars

*Meddelande om
frågor*

1983/84:393 av *Gunnar Hökmark* (m) till civilministern om personnummer på månadskort:

På senare tid har det vid ett antal tillfällen skett att enskilda människor har blivit "bötfulla" av offentliga trafikbolag, därför att de på sitt månadskort inte skrivit in sitt personnummer.

Personnummer används i dag inom en lång rad olika områden. Man kan starkt ifrågasätta det nödvändiga i att de används i varje sammanhang. Ett av de områden där man starkt kan diskutera nödvändigheten av att använda personnummer är på månadskort.

Mot denna bakgrund vill jag fråga civilministern om han avser att vidta någon åtgärd i syfte att värna den enskildes rätt att själv bestämma om han eller hon skall skriva personnummer på handlingar typ månadskort.

den 8 mars

1983/84:394 av *Lars-Åke Larsson* (s) till industriministern om verksamheten vid smältverket i Vargön:

Inom Vänersborgs kommun råder en stark oro med anledning av regeringens beslut att ge ett omfattande statligt stöd till ett nytt ferrokromverk i Skåne. Länsstyrelsen i Älvsborgs län har också till regeringen framfört sina farhågor.

Stora risker föreligger att Vargön Alloys konkurreras ut. Smältverket sysselsätter ett stort antal personer både direkt och indirekt. Överskottsvärme levereras till Holmens Bruk och till Vänersborgs Fjärrvärmebolag.

Vänersborgs kommun och områdena runt omkring är mycket beroende av att smältverket i Vargön kan fortsätta sin produktion. Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga:

På vilket sätt har regeringen tänkt sig att trygga sysselsättningen och verksamheten vid smältverket i Vargön om ett nytt verk, med statligt stöd, byggs upp inom en bransch som redan har en betydande överkapacitet?

1983/84:395 av *Hugo Bergdahl* (fp) till socialministern om tillämpningen av lagen om anordnande av visst automatspel:

Lag om anordnande av visst automatspel, bl. a. s. k. flipperspel, trädde i kraft den 1 juli 1982. Tillståndsmyndighet för anordnande av spelverksamhet enligt denna lag är socialnämnden i den kommun där spelverksamheten skall anordnas.

Vilka är erfarenheterna av lagens tillämpning, inte minst från sociala utgångspunkter?

---

*Meddelande om
frågor*

1983/84:396 av *Arne Andersson* i Ljung (m) till jordbruksministern om bibehållande av den kreosotoljebaserade impregneringsindustrins konkurrenskraft:

Riksdagen beslöt i samband med behandlingen av proposition 1983/84:40 om miljöavgift på bekämpningsmedel. Denna avgift kommer också att drabba preparat som används vid impregnering av virke. Främst med anledning av mängden preparat kommer avgiften att bli ytterst kännbar för denna bransch. För kreosotimpregnerat virke kommer avgiften att motivera en prisökning om 300–400 kr. per kbm. För vissa anläggningar torde avgiften bli så betungande att de måste läggas ned. Detta gäller särskilt de företag som har mera exportinriktad verksamhet.

Är jordbruksministern beredd föreslå sådan ändring av riksdagsbeslutet att den kreosotoljebaserade impregneringsindustrins konkurrenskraft bibehålls?

1983/84:397 av *Börje Stensson* (fp) till kommunikationsministern om bättre samordning mellan SJ och länstrafikbolagen beträffande månadskorts giltighet:

För att underlätta och stimulera kollektivtrafiken har länsbolagen infört månadskort på tåg och bussar. Dessa månadskort gäller för resor inom länet. Vid resor mellan två län måste resenärerna i allmänhet ha två månadskort, även om det finns exempel på framsynt planering som möjliggör kortare resa även över en länsgräns med bara ett kort. Vad som är mycket förvånande är dock att det också finns exempel på förbindelser över en länsgräns där det inte räcker med två månadskort utan där själva länsgränsen måste passeras med ordinarie färdbiljett på SJ. Detta beroende på att giltigheten för månadskortet upphör strax före länsgränsen och likaledes börjar, inte vid gränsen, utan först en bit efter.

Det borde vara uppenbart att länstrafikbolagen och SJ borde ge passage-rarna servicen att låta månadskortet gälla i vart fall fram till länets gräns. De exempel som finns på motsatsen vittnar om stelbent byråkrati som missgynnar den enskilde.

Med anledning av detta vill jag fråga kommunikationsministern:

Vilka åtgärder ämnar kommunikationsministern vidta för att förmå SJ att låta länskortet ha giltighet fram till länsgränserna?

18 § Kammarén åtskildes kl. 14.27.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD